

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GİYİM ENDÜSTRİSİ VE MODA TASARIMI EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

HAZIR GİYİM ALANINDA ÇALIŞAN BİREYLERİN
ÇIRAKLIK EĞİTİMİNE DEVAM EDERKEN
KARŞILAŞTIKLARI EĞİTİM PROBLEMLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
AYŞE DEMİRCİ

ANKARA-2007

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GİYİM ENDÜSTRİSİ VE MODA TASARIMI EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

HAZIR GİYİM ALANINDA ÇALIŞAN BİREYLERİN
ÇIRAKLIK EĞİTİMİNE DEVAM EDERKEN
KARŞILAŞTIKLARI EĞİTİM PROBLEMLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayşe DEMİRCİ

Danışman
Prof. Sevil KİŞOĞLU

ANKARA-2007

Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Ayşe Demirci'nin "Hazır Giyim Alanında Çalışan Bireylerin Çıraklık Eğitimine Devam Ederken Karşılaştıkları Eğitim Problemleri" başlıklı tezi 20.07.2007 tarihinde, jürimiz tarafından Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı):

.....

Üye :

.....

Üye :

.....

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihi kadar eski olan eğitim; günümüze kadar insanların hayatları›n› devam ettirme ve sahip oldukları yeteneklerine biçim verme ihtiyacı›n› gidermeye yardımcı olmuş ve bu özelliği ile de hayatımızda her zaman önemli bir yer almıştır.

İnsanların toplu halde yaşama isteğiyle birlikte eğitimin önemi ön plana çıkmış ve öğrenmeler aile içinde olmaktan çıkıp, ustanın yanında, oradan da işyerlerinde öğrenmeye kadar gelmiştir. Günümüzde işyerinde öğrenim Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Mesleki Eğitim Merkezleri'nde devam etmektedir.

Çıraklık eğitimi; çırağa, çıraklık sözleşmesi esaslarına uygun olarak mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, mesleki tutum ve iş alışkanlığı kazandıran eğitimidir.

Türk tarihinde, 12. yüzyılda “ahilik” sistemiyle başlayan çıraklık eğitimi, 05. 07. 1977 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu ile kanuni esaslara bağlanmıştır. Bu kanun ile çıraklık eğitimi uygulamalarından istenilen sonuçlar alınamamıştır. 19. 06. 1986 tarihinde 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile çıraklık ve meslek eğitiminin günümüz şartlarına göre bir sistem bütünlüğü içinde düzenlenmesi amaçlanmış ve beraberinde okul-sanayi işbirliği getirilmiştir. Böylece genel eğitimden mesleki eğitime yönelme olmuştur. 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu’nun adı 10. 07. 2001 tarihinde yürürlüğe giren ve bu kanunun bazı maddelerini değiştiren 4702 Sayılı Kanun ile Mesleki Eğitim Kanunu olarak değiştirilmiştir.

Günümüzde teknoloji sürekli gelişmekte ve bu da eğitimde değişimlere neden olmaktadır. Bu nedenle uygulanan sistemin bireylerin ihtiyaçlarına cevap verip vermediği ve bunun doğurduğu sonuçların incelenmesi gerekmektedir.

Bu amaçla hazırladığım çalışmamda benden yardım ve desteklerini esirgemeyen değerli ailem ve arkadaşlarıma, anketlerimi uygulamamda bana yardımcı olan Mesleki Eğitim Merkezleri'ne teşekkür ederim. Ayrıca değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Sevil KİŞOĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim.

Ayşe DEMİRCİ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	I
ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VII
TABLOLAR LİSTESİ.....	IX
BÖLÜM I. GİRİŞ.....	1
I.1.Problem Durumu.....	1
I.1.1. Türkiye’de Hazır Giyim Sektörü.....	1
I.1.2. Mesleki Eğitim.....	3
I.1.3. Çıraklık Eğitiminin Önemi Ve Amacı.....	5
I.1.4. Çıraklık Eğitiminin Tarihsel Gelişimi.....	8
I.1.5. Çıraklık Eğitiminin Sağladığı Yararlar.....	13
I.1.5.1. Çırak Öğrenciye Sağladığı Yararlar.....	13
I.1.5.2. İşverene Sağladığı Yararlar.....	13
I.1.5.3. Devlete Sağladığı Yararlar.....	14
I.1.6. Çıraklık Eğitiminin Uygulandığı Yerler.....	14
I.1.7. Çırakların Eğitimi	14
I.2. Problem Cümlesi.....	17
I.3. Amaç	17
I.4. Önem	18
I.5. Sınırlılıklar	19
I.6. Tanımlar	19
 BÖLÜM II. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	20
 BÖLÜM III. YÖNTEM.....	23
III.1. Araştırmanın Modeli.....	23
III.2. Evren ve Örneklem.....	23
III.3. Verilerin Toplanması.....	23

III.4. Verilerin Analizi.....	23
BÖLÜM IV. BULGULAR ve YORUMLAR.....	24
BÖLÜM V. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	50
V.1. Sonuç.....	50
V.2. Öneriler.....	52
KAYNAKÇA.....	54
EKLER.....	58
Ek 1. 3308 Sayılı Çıraklık Ve Mesleki Eğitim Kanunu Ve Uygulaması.....	59
Ek 2. Mesleki Eğitim Merkezlerinin Çalışma Takvimi.....	84
Ek 3. Anket.....	91

ÖZET

HAZIR GİYİM ALANINDA ÇALIŞAN BİREYLERİN ÇIRAKLIK EĞİTİMİNE DEVAM EDERKEN KARŞILAŞTIKLARI EĞİTİM PROBLEMLERİ

Demirci, Ayşe

Yüksek Lisans, Giyim Endüstrisi ve Giyim Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Sevil KİŞOĞLU

Mart – 2007

Araştırmada hazır giyim alanında çalışan bireylerin çıraklık eğitimine devam ederken karşılaştıkları eğitim problemleri araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki hazır giyim alanında çalışan ve çıraklık eğitimine devam eden bireyler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, Ankara, Adana ve İstanbul’da bulunan hazır giyim alanında çalışan ve çıraklık eğitimine devam eden bireyler teşkil etmiştir. Bu araştırma kapsamında, çırak öğrenciler için anket formu kullanılmıştır. Anket formundan elde edilen veriler yüzde olarak ortaya konulmuştur.

Araştırma sonucunda

1) Hazır giyim alanında çalışan bireyler Mesleki Eğitim Merkezi’ne başlamadan önce iş hayatına atılmaktadır.

2) Hazır giyim alanında çalışan bireyler çıraklık eğitimine devam ederken derslere kısmen düzenli gelmektedir.

3) Çırak öğrenciler iş yerlerinde fazla çalıştırılmaktadır.

4) Mesleki Eğitim Merkezlerine ayrılan sürenin kısa olması ve bu sürenin büyük bir bölümünün kültür derslerine ayrılması ve pratik eğitime yer verilmemesi nedeniyle Mesleki Eğitim Merkezleri çırakların mesleklerini öğrenmesinde yeterli etkinliğe sahip değildir.

5) Mesleki Eğitim Merkezlerinde bulunan öğretmenler öğrencilerin meslekleriyle ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde yetersiz kalmaktadır.

6) Mesleki Eğitim Merkezlerinde rehberlik servisi bulunmamaktadır.

7) Mesleki Eğitim Merkezlerinde yeterli araç-gereç bulunmamaktadır.

8) ırak öğrenciler mesleklerini bilinçsiz olarak semektedirler. Bu konuda gerekli rehberlik hizmeti grememektedirler.

Araştırmanın sonunda araştırma sonuçlarına göre ırak öğrencilerin problemlerini zmeye yönelik nerilere yer verilmektedir.

ABSTRACT

To the Individuals who work at the ready-made clothing area with the education problems which they were confronted with during their apprenticeship education program.

Demirci , Ayşe

High License, Clothing Industry and Clothing Education Branch

Thesis Consultant: Prof. Sevil Kişoğlu

March 2007

In the research, your individuals who work at the ready-made clothing area and their education problems which they confronted with during the apprenticeship education program have been investigated.

The individuals who work at the ready clothing area in Turkey have been chosen for the research. The models were chosen from those who work at the ready-made clothing area and are currently in the apprenticeship education program in city of Istanbul, Ankara and Adana. The public survey forms have been used in the research.

And the data from the survey form has been presented as percentages.

Results;

- 1) The individuals who work at the ready-made clothing start early work life before they attend the professional education centers.
- 2) The individuals who work at the ready clothing area come to their classes regularly during the apprenticeship education program.
- 3) The apprentice students work many hours at the work places.

- 4) Due to the lack of education time, practice, and the culture classes have been taking more time which makes the Professional Education Centers not capable of teaching them properly.
- 5) The teachers at the education centers are insufficient to teach them to improve their knowledge and skills.
- 6) There is no guidance service at the professional education centers.
- 7) The professional education centers have insufficient tools.
- 8) As there is no sufficient guidance service at the professional education centers, the apprentice students choose their occupations unconsciously.

According to the researcher's results, the comments, which are related to solve the problems of the apprentice students, were made.

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1 Çıraklık Döneminde Uygulanan Haftalık Ders Saatleri.....	16
Tablo 2 Öğrencilerin Cinsiyet Durumları.....	24
Tablo 3 Öğrencilerin Yaş Durumları.....	25
Tablo 4 Öğrencilerin En Son Mezun Oldukları Okul Durumları.....	25
Tablo 5 Öğrencilerin Çalışmaya Başladıkları Yaş Durumları.....	26
Tablo 6 Öğrencilerin Çıraklık Eğitimine Başladıkları Yaş Durumları.....	27
Tablo 7 Öğrencilerin İş Yerinde Günlük Ortalama Çalışma Saatleri.....	28
Tablo 8 Öğrencilere İş Yerinde Çalışanların Davranma Şekilleri.....	29
Tablo 9 Öğrencilerin İş Yerinde Cezalandırılma Şekilleri.....	29
Tablo 10 Öğrencilerin İş Yerinde Mesleki Becerilerini Geliştirme Durumları.....	30
Tablo 11 Öğrencilerin Çıraklık Okuluna Gitmelerinde Ustaların Tutumu.....	30
Tablo 12 Öğrencilerin Çıraklık Eğitimine Başlama Nedenleri.....	31
Tablo 13 Öğrencilerin İş Yerinde Çalışma Süreleri.....	32
Tablo 14 Öğrencilerin Çıraklık Eğitimine Devam Ederken İş Yeri Değiştirme Durumları.....	32
Tablo 15 Öğrencilerin Çıraklık Eğitimine Devam Ederken İş Yeri Değiştirme Nedenleri.....	33
Tablo 16 Öğrencilerin İş Yerinin Mesleki Bilgi ve Becerileri Öğretmede Yeterli Olma Durumu.....	33
Tablo 17 Öğrencilerin İş Yerinin Mesleki Bilgi ve Becerileri Öğretmede Yeterli Olmamasının Nedeni.....	34
Tablo 18 Öğrencilere Okulda Bulunanların Davranma Şekilleri.....	35
Tablo 19 Öğrencilerin Okulda Cezalandırılma Şekilleri.....	35
Tablo 20 Öğrencilerin Okulda Derslere Düzenli Olarak Devam Edebilme Durumu.....	36
Tablo 21 Öğrencilerin Okula Haftada Kaç Gün Gelmek İstedikleri.....	37
Tablo 22 Öğrencilerin Okuldaki Eğitim Süresini Yeterli Bulma Durumları.....	38
Tablo 23 Öğrencilerin Okulda Görülen Konular Hakkındaki Düşünceleri.....	38
Tablo 24 Öğrencilere Okulda Meslekle İlgili Tüm Çalışmalar ve Makineler Hakkında Bilgi Verilme Durumu.....	39

Tablo 25 Öğrencilerin Okulda Öğrendiklerini İşyerinde Uygulama Durumları>.....	39
Tablo 26 Öğrencilerin Okulda Yapılan Eğitimi Mesleği Öğrenmede Yeterli Bulma Durumları>.....	40
Tablo 27 Öğrencilerin Mesleki Becerilerdeki Eksik Kalan Eğitimlerini Mesleki Eğitim Merkezi'nde Yapmak İsteme Durumları>.....	40
Tablo 28 Öğrencilerin Okuldaki Öğretmenlerinin Mesleki Bilgi ve Becerileri Hakkındaki Düşünceleri.....	41
Tablo 29 Öğrencilerin Mesleki Bilgi ve Becerileri Öğrenmelerinde Kendilerine En Fazla Yardımcı Olan Kişiler.....	42
Tablo 30 Öğrencilere Göre Okulda Yapılan Eğitimin Daha İyi Olması İçin Alınması Gereken En Önemli Önlem.....	43
Tablo 31 Öğrencilerin Okulda Öğrenim Görmekten Memnun Olma Durumları>....	43
Tablo 32 Öğrencilerin Okulda Öğrenim Görmekten Memnun Olmama Nedeni....	44
Tablo 33 Mesleki Eğitim Merkezi'nde Öğretimi Yapılan Derse Uygun Yeterli Araç-Gereç Bulunma Durumu.....	44
Tablo 34 Mesleki Eğitim Merkezi'nde Bulunmayan Araç-Gerecin Öğrenci Tarafından Temin Edilebilme Durumu	45
Tablo 35 Öğrencilerin Öğretim Malzemelerini Temin Edememe Nedenleri.....	45
Tablo 36 Öğrencilerin Bulundukları Meslekte Çalışmaya Başlama Durumları>.....	46
Tablo 37 Öğrencilerin Seçtikleri Meslekte Çalışmaktan Memnun Olma Durumları>.....	47
Tablo 38 Okulda Rehberlik Servisinin Bulunma Durumu.....	48
Tablo 39 Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Yararlanma Sıklıkları>.....	48
Tablo 40 Öğrencilerin Çıraklık Eğitimini Tamamladıktan Sonra Yapmayı Düşündükleri.....	49

BÖLÜM I. GİRİŞ

I.1. Problem Durumu

I.1.1. Türkiye’de Hazır Giyim Sektörü

Giyim, insanoğlunun var oluşundan bu yana süre gelen; çeşitli alanlardaki değişimlere göre şekillenen bir olgudur. Bu güne kadar çeşitli evreler geçiren bu olgu bugün Türkiye’nin ekonomisine katkı sağlayan ihracattaki artışı ile imalat sanayi içinde önemli bir paya sahiptir.

Bu geçen süre içinde teknolojinin gelişimi, nüfus artışı, toplumda iş bölümünün gerçekleşmesi gibi faktörlere bağlı olarak giysi üretim şekillerinde değişiklikler olmuştur. Buna bağlı olarak “hazır giyim” gelişmiş ve endüstriye dönüşmüştür (Bozoğlu, 2004, s.28).

Hazır giyim konfeksiyonun bir bölümüdür. Konfeksiyon bitirme anlamına gelen Fransızcadan gelmiş bir kelimedir (Lokmanoğlu, 1997:1). Hazır giyim, istatistik verilerden yararlanılarak bulunan ortalama ölçüler esas alınarak, seri halde üretilen giyim eşyasının tümünü kapsamaktadır. Aynı zamanda moda akımının üzerinde taşıyan kısmen ucuz ve kolay bir giyim şeklidir (Sezer ve Diğerleri, 2003, s.2).

Türk Tekstil Sanayi 1930’lu ve 1940’lı yıllarda devlet tarafından Sümerbank bünyesinde açılmaya başlanan çeşitli fabrikaların yanı sıra 1950’li yıllarda özel sektöre ait işletmelerin de faaliyete geçmesi ile önemli bir dinamizm kazanmıştır (Tekstil Uygulama, 2001, s.23). 1960’lı ve 1970’li yıllarda tekstil hammaddesi olarak ihracat yapılmakta olup, 1980’li yıllarda tekstil ürünleri, hazır giyim mamulü olarak ihraç edilmeye başlanmıştır. Özellikle 1980’li yıllardan itibaren ekonomiye kazandırdığı katma değer, net döviz geliri ve dünya piyasaları ile bütünleşmede göstermiş olduğu başarı nedeni ile tekstil ve giyim sektörü Türkiye açısından önemli bir endüstri konumuna gelmiştir (Türkiye Hazır Giyim ve Konfeksiyon Kongresi, 1993, s.27).

Hazır giyim sektörü 1990'lı yılların başında ise yeni bir döneme girmiştir. Atölye boyutundan çok sayıda orta ölçekli işletmelerin yer aldığı bir yapıya geçilmiştir.

Sektör bu dönemde ihracat ağırlıklı gelişimini sürdürmüştür. Avrupa piyasalarına yapılan ihracat genişlerken ürün nitelikleri de artmaya başlamıştır. Firmalar kendi yenilikçi ve yaratıcı kapasitelerini de geliştirmeye başlamışlardır. İhracat bu dönemde bavul ticareti şeklinde komşu ülkelere de yapılmaya başlamıştır. 1995 yılında toplam hazır giyim ihracatı 6.2 milyar dolar olurken toplam ihracat içindeki pay da yüzde 28.6'ya çıkmıştır.

1996 yılı başından itibaren AB ile gümrük birliğine geçiş hazır giyim sektörü için yeni bir gelişme noktası olmuştur. Sektör, gümrük birliğinin yaratacağı avantajları değerlendirmek üzere kapasite artışına ve teknolojik gelişime yönelik geniş makine yatırımlarına yönelmiştir. Sektör bu dönemde hızlı bir sanayileşmeyi de sağlarken üretim teknolojisini de uluslararası standartlara ulaştırmıştır. Sektöre girişler de yoğunlaşmış, yaklaşık 15.000 ihracatçı üretici firmaya ulaşılmıştır. Sektörde firma ölçekleri büyürken küçük ve orta ölçekli firmaların payı genişlemiştir.

Sektör gümrük birliğinin sağladığı avantajları kullanarak Avrupa pazarlarında kalıcı bir yer edinmiştir. Hazır giyim sektörünün ihracatı 2000 yılında 7.2 milyar dolara ulaşmıştır. Türk hazır giyim sektörü bu ihracatı ile aynı yıl Avrupa'nın en büyük ikinci, dünyanın en büyük altıncı tedarikçisi haline gelmiştir. Bu pazar payları bir Türk sektörünün ulaştığı ilk önemli paylar olmuştur. Hazır giyim sektöründe yatırımlar kapasite ve teknoloji yenileme alanlarında sürmüştür.

2005 yılına kadar ihracat artışı da sürmüştür. 2005 yılında ihracat 13.1 milyar dolara çıkmıştır. Bununla birlikte 2000'li yılların başından itibaren maliyet-fiyat rekabet alanında başta Çin olmak üzere çok sayıda yeni ülkenin rekabeti yaşanmaya başlamıştır. 1 Ocak 2005'te dünya ticaretindeki serbestleşme etkisi ile birlikte sektör yeni bir rekabet dönemine girmiştir.

Sektör sanayileşme, teknoloji geliştirme, markalaşma, yurtdışında aktif pazarlama, daha büyük ölçeklere ulaşma, yabancılar ile ortaklık gibi girişimler ile

2010 yılına kadar farklı bir rekabet alanına geçiş yapacaktır. Hazır giyim sektörü aynı dönemde ihracat artışını sürdürerek İtalya ve benzeri gibi piyasa yapıcı ülkeler arasında girmeyi hedeflemektedir (Kobifinans, 2006, s.1).

1.1.2. Mesleki Eğitim

Hızlı teknolojik gelişmeler iletişim ve ulaştırmanın kolaylaşması uluslar arası düzeyde rekabeti büyük oranda arttırmış bulunmaktadır. Kaliteli işgücü, uluslar arası yarışta en önemli unsur haline gelmiştir. Teknoloji iletişim ve küreselleşmede yaşanan hızlı değişiklikler ve yenilikler tüm ülkelerde insan kaynaklarında aranılan nitelikleri de etkilemektedir (Ulusoy, 2004, s.1).

Son günlerin güncel konusu olan mesleki eğitim bireysel ve toplumsal gelişim açısından önemini giderek arttırmaktadır. Eğitim, kalkınmanın ve ilerlemenin temel araçlarından birini oluşturmaktadır. Dünyanın giderek küreselleştiği, bilgi toplumunun giderek önem kazandığı bir ortamda, sosyal refah düzeyimizin yükseltilmesi, işsizlikle mücadele ve dünya piyasalarında rekabet gücümüzün geliştirilmesi için, işgücü piyasasının talep ettiği nitelikte işgücünü yetiştirebilecek bir eğitim sistemimizin olması gerekmektedir.

Emeğin bile küreselleştiği dünyamızda, bireyler mesleklerindeki bilgi ve becerileriyle dünyadaki tüm meslektaşlarıyla da rekabet etmektedir. Günümüz bilgi toplumunda, eğitim, yeniden eğitim ve yaşam boyu eğitim süreçleri rekabet gücünü geliştirme ve istihdamı korumada en önemli araçlar niteliğine dönüşmüştür. Küreselleşmenin dayattığı ekonomik sistemde artık hiçbir ülkede ömür boyu istihdam garantisi kalmamış, onun yerini yaşam boyu eğitim ve istihdam edilebilirlik kavramları almıştır. Yeni düzende en önemli istihdam güvencesi, işgücü piyasasının talep ettiği niteliklere sahip olmaktan geçmektedir.

Uluslararası rekabette işletmelerin üstünlük kurması, yaptığı işte bilgi ve beceri düzeyi yüksek, bu düzeyi sürekli geliştiren, verimli ve yenilikçi işgücüne bağlıdır. Bu durum mesleki eğitimin giderek artan önemini de açıkça ortaya koymaktadır.

Mesleki Eğitim en genel anlamıyla, iş ile birey arasındaki uyumun sağlanması süreci olarak tanımlanabilmektedir. Mesleki eğitim gerçekleştirmek istediği amaçlara ve yöneldiği hedef kitleye göre; teknik eğitim, mesleki yaygın eğitim, geliştirme eğitimi, uyum eğitimi gibi farklılaşabilmektedir. Bilimde ve teknolojiye yaşanan gelişmeler iş tanımlarını sürekli değiştirmektedir. İşin böyle sürekli olarak değişmesi, mesleki eğitiminde dinamik bir niteliğe sahip olmasını gerektirmektedir. Gelişmiş ülkelerin mesleki eğitim sistemlerinde, işlerdeki değişim sürekli izlenmekte, bunların eğitime yansımaları analiz edilmekte ve mesleki eğitim sistemleri sürekli güncelleştirilmeye çalışılmaktadır. Sırf bu amaç için araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütülmektedir. Dünyada becerikli teknik insan gücünün yetiştirilmesinde üç temel yaklaşım uygulanmaktadır. Bunlar sırasıyla; çıraklık eğitimini esas alan sistem, mesleki teknik okulu esas alan sistem ve karma sistem yani okul-sanayi işbirliği sistemidir (Harb-iş, 2006, s.2).

Ülkemizde son otuz iki yıllık uğraşlar okul ile iş hayatı arasındaki etkileşimi geliştirmeye yöneliktir. 3308 Sayılı Yasa bu uğraşların somut ürünüdür. Bu yasa ile okul-işletme işbirliği yasal bir tabana oturmuştur (Ulusoy, 2004, s.1).

3308 sayılı Kanun, yürürlüğe girdiğinden bu yana, bir yandan ekonomik, teknolojik ve sosyal hayatta ortaya çıkan değişimler; diğer yandan eğitim programlarının yenilenememesi, meslek standartlarının geliştirilmemesi, mesleğe yöneltme ilkesinin yerleştirilememesi, mesleki ve teknik eğitim okullarındaki yetersizlik ve dağınıklık, sanayinin eğitim çalışmalarının teşvik edilmemesi gibi nedenlerle yetersiz kalmıştır.

3308 sayılı Kanun, 2001 yılında 4702 sayılı Kanunla değiştirilerek yeni düzenlemeler getirilmiştir. 10 Temmuz 2001 tarih ve 24458 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4702 sayılı Kanun ile mesleki ve teknik eğitimin temelini oluşturan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu’nun adı “Mesleki Eğitim Kanunu” olarak değiştirilmiştir. Bu Kanunla 3308 sayılı Kanunun kapsamı da değiştirilerek, Mesleki Eğitim Kurulu’nun belirleyeceği mesleklerde, bu mesleklerle ilgili işyerleri ile mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarındaki eğitim ve öğretimi de içine alacak şekilde genişletilmiştir.

Ülkemizde mesleki eğitim veren okullarla bu eğitimin ortağı olan işletmelerin birbirlerini yeterince anladıkları, sorunlarını bildikleri ve aralarındaki işbirliğini yeterince geliştirdikleri söylenememektedir. Eğitim kurumları ve MEB işletmelerin bir bölümünün ilgisizliğinden ve eğitime kısa vadeli bakışından şikayet ederken, işletmelerde resmi kurumların sadece yasal yükümlülükler üzerinde durmasından ve içine kapanık hareket etmesinden yakınılmaktadır.

Ülkemizdeki mesleki eğitim sistemi ile istihdam arasında tam anlamıyla bir bağlantı olduğu da söylenememektedir.

Mesleki eğitim sistemimizin yeniden yapılandırılması için;

İlköğretimden itibaren çocukları ve ailelerini yönlendirmek üzere etkin bir rehberlik hizmeti verilmelidir.

Okul ve işletme arasındaki diyalog ve işbirliği geliştirilmelidir.

Mesleki eğitim sistemini sürekli güncel tutup yenilemeli, işletmelerin beklenti ve talepleri de bu yenilemede dikkate alınmalıdır.

Mesleki eğitim sistemi, işyerlerinin işgücü taleplerine göre belirlenmeli, meslek okullarında işyerlerinin talep ettiği beceri ve nitelikte eleman yetiştirilmelidir.

Eğitim yönlendirmesi etkin bir şekilde yapılmalı ve kişiye göre işten, işe göre kişi anlayışına geçilmelidir (Harb-iş, 2006, s.3).

I.1.3. Çıraklık Eğitiminin Önemi Ve Amacı

En az ilköğretim mezunu olup örgün eğitime devam etmeyenlerden, bir işyerinde çalışarak meslek öğrenmek isteyenlerin, kanun kapsamındaki herhangi bir meslek dalında, mesleki eğitim merkezlerine kayıt yaptırmak suretiyle aldıkları eğitime çıraklık eğitimi denir (MEM, 2006, s.1).

Çıraklık eğitimi, okul ve iş hayatının iş birliği ile gerçekleştirilen bir mesleki eğitim şeklidir. Eğitim, temel veya daha ileri bir eğitim kademesini tamamlamış belirli yaş grupları arasındaki bireyleri bir mesleğe hazırlamaya yöneliktir. Hangi mesleklerde çıraklık eğitimi yapılacağı ülkenin ve mesleklerin özellikleri dikkate

alınarak tespit edilir. Çıraklık eğitimi, esas itibarıyla kapsamlı bilgi ve beceri gerektiren mesleklerde uygulanır (Alkan ve Diğerleri, 1994, s.268).

Genel olarak çıraklık eğitimi mesleki eğitimin ilk aşamasıdır. Bu aşama içinde çırağa mesleki ve teknik eğitim verilmeye çalışılır. Amaçlanan genel hedefler içinde, çalışmaya başlayan bireyleri kalifiye insan gücü haline getirerek ülke kalkınmasının etkin unsurlarını artırmak bulunmaktadır. Zorunlu temel eğitim ile aktarılan bilgilerin bir mesleki eğitim için yeterli olamayacağı açıktır. Buna karşın bu temel eğitim sonrasında çalışmaya başlayan oldukça önemli nüfus bulunmaktadır (Köksal&Lordoğlu, 1993, s.37).

Hızla kalkınan ve sanayileşen ülkelerde eğitim, kalkınmanın en etkili ve temel araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Sanayileşmede en önemli unsurlardan biri de bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarına sahip, yüksek verimi gerçekleştirecek insan gücünün yetiştirilmesidir. Bu sebeple sanayinin gelişmesinde bir alt yapı yatırımı olan mesleki ve teknik eğitime gerekli önemin verilmesi ve bu sistemin etkinliğinin artırılması gerekmektedir.

Günümüzde, mesleki ve teknik eğitimde sadece okul sistemiyle kalifiye meslek elemanı yetiştirilmesi mümkün değildir. Bu eğitimde, okul ve iş yerinin ortaklaşa görev, yetki ve sorumluluk alacağı bir sistem hedeflenmektedir.

Gelişmiş çoğu ülkede, teknisyen seviyesine kadar meslek elemanlarının çıraklık sistemiyle, teknisyen ve daha üst seviyedeki elemanların ise okul sistemi ile yetiştirilmesi ön görülmüştür (MEB, 1990, s.29).

Çıraklık eğitimi ile yapılan meslek eğitimi, okul sistemine göre yapılan meslek eğitiminden daha ucuza mal olmaktadır. Ekonomik yönden çok güçlü olan bazı ülke yetkilileri, meslek eğitimini örgün eğitimle (okul sistemiyle) yapacak kadar zengin olmadıkları belirtmektedirler. Ülkemizde vasıflı ara insan gücü açığının fazlalığı, düzenli çıraklık eğitimi sistemi (ikili eğitim sistemi) ile kalifiye meslek elemanı yetiştirmeyi zorunlu kılmaktadır (MEB, 1993, s.19).

Hiçbir mesleki eğitim görmeden iş hayatına atılan bireylerimizin çıraklık eğitimi sistemiyle yetiştirilecek becerili iş gücü haline getirilmeleri, ülkemizin bu ihtiyacının karşılanmasında en ekonomik ve gerçekçi yoldur. Söz konusu bireylerin

çıraklık sisteminde yetiştirilmeleri toplumsal açıdan da önemli faydalar sağlayacaktır (MEB, 1993, s.20).

Zorunlu temel eğitimini tamamladıktan sonra, gerçek iş ortamında fiilen çalışmak suretiyle meslek öğrenmek isteyen 15 yaş ve üzerindeki vatandaşlarımızın teorik ve pratik mesleki eğitimlerinin bir programa göre yapılmasını sağlayarak, onları ülkenin ihtiyaç duyduğu becerili işgücü haline getirmek, çıraklık eğitiminin temel amacıdır (MEB, 2006, s.1).

Çıraklık eğitiminin amacı;

—Milli eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak, bu eğitime katılanların;

—İyi bir vatandaştan beklenen davranışları kazanmasını,

—Çeşitli mesleklerdeki ortak iş ve işlemleri öğrenmesini,

—Çalışma disiplininin anlam ve önemini kavramasını,

—İş güvenliğine ait genel ilke ve prensipleri öğrenmesini,

—Ortak bir genel kültür edinmesini,

—Çalışma hayatına uyumunu sağlayacak tutum ve davranışlar kazanmasını sağlamak,

—Aday çırakların ilgi ve istidatlarına uygun meslek seçimi yapmasına yardımcı olmak,

—Çırağa, mesleği ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandırarak onları kalfalık imtihanına hazırlamak,

—Kalfalara, mesleklerinin gerektirdiği iş ve işlemleri bağımsız olarak yapabilmeleri ve bir iş yerini yönetebilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandırmak ve böylece onları ustalık imtihanına hazırlamaktır (MEB Çıraklık Eğitimi Yönetmeliği, 1990, s.4).

Çıraklık Eğitimi ile ayrıca;

—İş hayatında çalışma disiplininin sağlanması,

- Çırak öğrencilerin sosyal güvenlik kapsamına alınması,
- Ülke çapında mesleki standartların sağlanması,
- İş yeri açmanın belirli bir düzene bağlanması,
- Meslek analizine dayalı olarak günümüzde geçerli mesleklerin belirlenmesi,
- Yapılan işlerin kalite ve veriminin yükselmesi,
- Eğitimde imkân ve fırsat eşitliğinin yaygınlaştırılması,

gibi amaçların gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

I.1.4. Çıraklık Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Çıraklık eğitimi tarihin çok eski dönemlerinden beri bilinen, kesin değil ama belki de ilk eğitim şekillerinden biridir. Farklı coğrafyalarda, farklı zamanlarda ortaya çıkan çıraklık olgusu bu yönüyle evrensellik niteliği taşımaktadır (Akkutay, 1991, s.3).

Türklerin tarih boyunca eğitime önem verdikleri bilinen bir gerçektir. Özellikle sanat eğitiminde kökü Orta Asya'ya kadar uzanan “Ahilik” Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde yaygınlaşan, Türklere has özelliklere sahip bir esnaf ve sanatkâr teşkilatıdır (MEB, 1990, s.1133). Ayrıca hiyerarşik düzen içerisinde işleyen bir örgüttür. Kişilerin, bir meslek sahibi olabilmeleri için; yamaklık, çıraklık, kalfalık ve ustalık aşamalarından geçmeleri gerekmektedir (Uşan, 1994, s.16). Ahiliğin temeli olan fütüvvetçilik, 10'uncu yüzyıldan itibaren örgütlenmeye başlamıştır. Fütüvvetçiliğin esasını tasavvuf oluşturmaktadır (Kayhan, 1997, s.49).

Türk tarihinde 12. yüzyılda düzene kavuşan “ahilik” sistemi ile başlayan çıraklık eğitimi, Osmanlı İmparatorluğunda, becerili iş gücü yetiştirmede temel yaklaşım olmuş, 17. yüzyıldan sonra “lonca” ve “gedik” sisteminde varlığını sürdürmüş ve bugüne kadar da ara insan gücünün yetiştirilmesinde, geleneksel usullerle de olsa, bir kaynak olma özelliğini korumuştur.

Cumhuriyetin kurulduğu 1920’li yıllardan itibaren mesleki ve teknik eğitimin temel kavram, politika ve ilkelerinin oluşturulduğu ülkemizde, becerili insan gücünün yetiştirilmesi konusunda önemli çalışmalar yapılmış, ancak büyük kamu kuruluşlarındaki birkaç örneğin dışında çıraklık eğitiminde 1977 yılına kadar ülke genelinde bir sistem bütünlüğü gerçekleştirilmemiştir (MEB, 1990, s.1133).

1923 yılında toplanan İzmir İktisat Kongresi’nde çırak okullarının açılması teklif edilmiştir.

1925 yılında yurdumuza davet edilen Alman Pedagogu Dr. Kuhne, becerili insan gücü sıkıntısının, Türkiye’de çıraklık eğitimi kurumlarının bulunmamasından kaynaklandığını belirten bir rapor hazırlamıştır.

Daha sonraki yıllarda çıkartılan bazı kanunlarda, çıraklık eğitimi ile ilgili maddeler yer almıştır. 1926 yılında çıkartılan 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun 313., 318., 330. ve 342. maddelerinde, çırakların hizmet sözleşmesi, çalıştırılmaları ve eğitimleriyle ilgili hükümlere yer verilmiştir (MEB, 1990, s.2).

1930 yılında yürürlüğe giren “1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu”nun 173. maddesiyle, 12 yaşından küçük çocukların fabrika ve imalathane gibi her türlü sanat müesseseleriyle, maden işlerinde amele ve çırak olarak istihdamının yasak olduğu; 12 yaş ile 16 yaş arasında bulunan kız ve erkek çocukların, günde sekiz saatten fazla çalıştırılmayacakları hükme bağlanmıştır.

1934 yılında kurulan Bakanlıklar arası bir komisyon, mesleki ve teknik eğitim konusunda yerli ve yabancı uzmanlarca verilen raporları inceleyerek hazırladığı raporda, çırak okullarının açılması teklif etmiştir.

1938 yılında yürürlüğe giren “3457 Sayılı Sınâî Müesseselerde ve Maden Ocaklarında Mesleki Kurslar Açılmasına Dair Kanun” ile çırak, kalfa ve ustaların mesleki bilgilerini artırmak için; işletmeler, mesleki kurslar düzenlemekle görevlendirilmişlerdir.

1942 yılında Devlet Demiryolları İşletmesi Eskişehir’de ilk çırak okulunu açmıştır. Daha sonra Kayseri Uçak Fabrikası’nda, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu’nda Kırıkkale’de çırak okulları açılmıştır (Sağcan, 2006, s.1).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk döneminde, orta ve büyük sanayinin kuruluşu, sermaye birikimi ve küçük zanaatkarların büyümesi yoluyla değil, büyük ölçüde devlet desteği ile ortaya çıktığından, çıraklık eğitimi geleneklerinin yeni büyük firmalara geçmesi mümkün olmamış; insan gücünün nitelik ve nicelik yapısı, tam zamanlı okul sistemine dayalı bir mesleki ve teknik eğitim sisteminin kurulmasını zorunlu kılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, fabrikalarda çalışacak ve küçük sanayiye yeni teknolojik bilgiler götürerek onlara liderlik yapacak insan gücünü yetiştirmek amacıyla uygun olarak şekillendirilen, 1960'lı yıllara kadar fonksiyonunu başarı ile yerine getiren mesleki ve teknik eğitim sistemimiz hızlı sanayileşme dönemine girmemiz üzerine, sanayimizin ihtiyacı olan vasıflı teknik elemanları yetiştirmede yetersiz kalmaya başlamıştır.

Vasıflı işçi probleminin çözümü için bazı KİT'lerin içinde açılan çıraklık ve meslek okullarının yaygınlaştırılamaması ve sonuçta çoğunun kapanması; okulda yapılan mesleki eğitimin gerçek iş hayatına uygun olmaması sebebiyle mezunların iş hayatına uyum sağlamakta güçlük çekmeleri ve bu eğitimin çok pahalı oluşu yanında, örgün eğitim dışında kalan ve işyerlerine çırak olarak girip meslek öğrenmek isteyenlerin çokluğu; çıraklık eğitimini yeniden ön plana çıkarmış ve 1957 yılında yapılan VI. Milli Eğitim Şurası'nda çırak okullarının açılması kararı alınmıştır.

Sanayi ve işyerlerinde çıraklık eğitimini düzenleyecek bir kanunun çıkarılması ile ilgili teşebbüslere ise 1960'lı yıllarda başlanmıştır (Sağcan, 2006, s.1).

Ülkemizin planlı kalkınma dönemine girdiği 1963 yılından itibaren, kalkınma planlarında sanayileşmeye öncelik verilmiş; sanayinin ihtiyaç duyduğu mesleki ve teknik insan gücünün yetiştirilmesi gereği üzerinde durulmuştur.

1963 Yılı İcra Planı'nda çıraklık kanununun çıkarılması amaçlanmış, 1972 yılında T.B.M.M. tarafından kabul edilen 1591 sayılı Çıraklık Kanunu, Cumhurbaşkanınca yeniden görüşülmek üzere meclise geri gönderilmiştir.

1974 yılı İcra Planı'nda yer alan 206 nolu tedbirde, çırak, kalfa ve ustalık kanunu tasarısının hazırlanmasına yer verilmiştir.

19–20 Kasım 1975 tarihlerinde yapılan “Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretim ile Sanayi İlişkileri Sempozyumu”nun tartışma konularından birisi, çırak, kalfa ve ustalıkla ilgili mevzuatın bir an önce çıkarılması olmuştur.

Ülkemizde çıraklık eğitimi, 5.7.1977 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu ile kanuni esaslara bağlanmıştır.

Dokuz yıl süreyle yürürlükte kalan 2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu ile sayıların 800.000 civarında olduğu tahmin edilen, bir işyerinde geleneksel yollarla meslek öğrenmeye çalışan çırak gençliğin büyük bir kesiminin düzenli çıraklık eğitiminden geçirilmesi mümkün olmamış, çıraklık eğitimi uygulamalarından istenilen sonuçlar alınamamıştır.

2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu esaslarına göre yapılan çıraklık eğitimi uygulamasından istenilen sonuçların alınamamasının başlıca sebepleri şöyle sıralanabilir:

- Çıraklık eğitimi sisteminin yeterince tanıtılamaması,
- İşletmelerin sözleşmeli çırak çalıştırmalarını temin amacıyla yeterli teşvik tedbirlerinin bulunmaması
- İlgili Bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar arasında, istenilen seviyede koordinasyon ve işbirliği kurulamaması,
- Sanayi siteleri ve işyerlerinin yoğun olduğu bölgelerde, eğitim yeri bulmada güçlük çekilmesi,
- Sistemin işleyişinden sorumlu merkez ve taşra teşkilatının, idari, mali ve fiziki yönden güçlü bir yapıya kavuşturulamaması,
- Çıraklık eğitiminde görev alan yönetici ve öğretmenlerin, sistemin gerektirdiği tutum ve davranışları kazanmalarının zaman alması,
- Kanunun uygulanması ile ilgili denetim mekanizmasının kurulamaması, kanunla öngörülen cezaların caydırıcı olmayışı,

— Ustalık belgesine sahip olmayan veya bu belgeye sahip birini işyerinde çalıştırmayanların işyeri açmalarının önlenemeyişi,

— Çırak öğrencilerin iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalıklara karşı işverence sigorta ettirilmesinde güçlükler ortaya çıkması,

— Çırak çalıştırmanın özellikle küçük işletmeler açısından ekonomik bakımdan güçlük yaratması,

— Kanunda, çırakların eğitimini zorlayıcı hükümler bulunmaması: kalfa ve ustaların eğitimiyle ilgili hükümlerde açıklık olmayışı,

— 3457 sayılı yasa hükümlerine göre yapılan eğitim uygulamalarının, 2089 sayılı yasaya göre yapılan uygulamalar olumsuz yönde etkilemesi,

— Toplum olaylarından kaynaklanan problemler sebebiyle işletmelerin çırak almada isteksizliği.

1981, 1982, 1983 ve 1984 yıllarına ait programlarda, 2089 sayılı kanunun yeniden düzenlenmesi ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir.

Aynı yıllarda, çıraklık eğitimini yeniden düzenleyen çıraklık, kalfalık ve ustalık kanunu tasarısı ile mesleklerin kademeleri, her kademenin unvan, yetki ve sorumluluklarına ilişkin tasarıların kanunlaşması gerçekleşmemiştir (MEB, 1990, s.2).

Yukarıda özet olarak belirtilen çıraklık, örgün mesleki ve teknik eğitim ile yaygın mesleki eğitimde karşılaşılan personel, donatım ve maddi zorlukları ortadan kaldırmak için çıkarılmış olan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, 1986–1987 öğretim yılından itibaren kademeli olarak çıraklık ve örgün mesleki ve teknik öğretim alanlarında uygulamaya başlanmıştır(MEB, 1990, s.225).

19.6.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile çıraklık ve meslek eğitimin günümüz şartlarına göre bir sistem bütünlüğü içinde düzenlenmesi amaçlanmıştır (Sağcan, 2006, s.2). Bu kanun, beraberinde okul-sanayi iş birliğini getirmiş ve genel eğitimden mesleki eğitime yönelme olmuştur (MEB, 1991, s.50).

3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu'nun ad› 10.07.2001 tarihinde yürürlüğe giren ve bu Kanunun bazı maddelerini değiştiren 4702 sayılı Kanun ile Meslekî Eğitim Kanunu olarak değiştirilmiştir (Sağcan, 2006, s.2).

I.1.5. Çıraklık Eğitiminin Sağladığı Yararlar

I.1.5.1. Çırak Öğrenciye Sağladığı Yararlar

1. Öğrenciler sosyal güvenlik şemsiyesi altına alındıklarından, sigorta primleri devlet tarafından karşılanmaktadır.
2. Askerlik işlemleri tecil edilmektedir. Öğrenciler eğitime devam ederken açık öğretim kurumlarına da kayıt yaptırabilmektedir.
3. Mesleki yeterlilikleri de belgeye bağlanmıştır.
4. Diğer kurum öğrencilerinin faydalandığı haklardan faydalanabilmektedirler (Anonim MEB Çıraklık Eğitimi Merkezi Müdürlüğü).
5. İş yerlerinden ücret almaları sağlanmıştır.
6. Meslekî ve Teknik Orta Öğretim ve Yüksek Öğretim Kurumlarına açık öğretime devam ederek yatay ve dikey geçiş yapabilecektir (MEB, 2006, s.1).

I.1.5.2. İşverene Sağladığı Yararlar

1. İşyerinde çalışan ve merkezimizde eğitime alınan çırakların sigorta primlerinin devlet tarafından ödenmesi işverenin maddi yükünü azaltmaktadır.
2. Çırak öğrenciye ödenen ücretler her türlü vergiden muaftır.
3. Kalifiye insan gücünün yetiştirilmesiyle iş hayatında verimlilik sağlanmaktadır (Anonim MEB Çıraklık Eğitimi Merkezi Müdürlüğü).
4. İş hayatına çalışma disiplini getirilmiştir. Aday çırak ve çıraklar, sözleşme ile işyerine bağlandıkları için gelişigüzel işyeri değiştirememektedirler.
5. İşyeri açma belirli kurallara bağlanmıştır. Kanunla gelişigüzel işyeri açılması önlenmiştir (MEB, 2006, s.1).

I.1.5.3. Devlete Sağladığı Yararlar

1. Çıraklık eğitimi sistemi ile hızlı bir sanayileşme süreci içerisinde bulunan ülkemizde, ihtiyaç duyulan vasıflı ara insan gücünün süratli, ekonomik ve etkin bir şekilde karşılanmasına önemli katkı sağlamaktadır.

2.Çıraklık eğitimine devam edenler, belirli bir işyerinde zaten çalışmakta olduklarından herhangi bir istihdam problemleri bulunmamaktadır.

3.Çeşitli sebeplerle eğitimini yarıda bırakarak iş hayatına atılmış bulunan bireylerimizin eğitim ihtiyacı karşılanmak suretiyle, eğitimde fırsat eşitliğinin yaygınlaştırılmasına önemli ölçüde katkı sağlanmaktadır (Anonim MEB Çıraklık Eğitimi Merkezi Müdürlüğü).

I.1.6.Çıraklık Eğitiminin Uygulandığı Yerler

3308 sayılı Meslek Eğitimi Kanunu'nun 2. maddesine göre çıraklık eğitimi aşağıdaki işyerleri ve kuruluşlarda uygulanmaktadır:

1. 5362 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu'na göre kurulmuş meslek kuruluşlara üye işyerleri,

2. 5174 Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'na göre kurulmuş meslekî kuruluşlara üye işyerleri ve işletmeler,

3. Döner sermayeli işyerleri,

4. Mal ve hizmet üreten kamu kuruluşları.

I.1.7. Çırakların Eğitimi

14 Yaşını doldurmuş,19 yaşından gün almamış, en az İlköğretim okulu mezunu olan, bünyesi ve sağlığı gireceği mesleğin gerektirdiği işleri yapmaya uygun olanlar çıraklık eğitimine alınırlar.

Yaşları 19'u geçmiş olanlardan daha önce çıraklık eğitiminden geçmemiş olanlar da yaşlarına ve seviyelerine uygun olarak düzenlenecek mesleki eğitim programlarına göre çıraklık eğitimi programına alınabilir.

507 Sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununa tabi işyerlerinde çalışan çırak yaşındaki bireylerin çıraklık eğitimi uygulama kapsamına alınmış il ve meslek dallarında çalışan bireylerin çıraklık eğitimi görmesi zorunludur

Bu eğitim çıraklık sisteminin özünü oluşturmaktadır. Çırakların devam ettiği eğitim süresi mesleklerin özelliği dikkate alınarak 2–4 yıl arasında belirlenmektedir (Lise ve daha üst seviyede bir okuldan mezun olup çıraklık eğitimine devam edenlerde bu süre yarıya kadar kısaltılabilir). Bu eğitim kalfalık sınavının verilmesiyle son bulmaktadır. Çıraklık eğitim süresince haftada (5) gün işyerine pratik eğitim için; (1) gün de (8 saatten az olmayan) teorik eğitim görmek üzere mesleki eğitim merkezlerine devam edilmektedir. Çıraklık döneminde uygulanan haftalık ders dağıtımı mesleklere göre farklılık göstermektedir. Çıraklık eğitiminde Genel bilgi Dersleri bütün meslek dallarında ortak uygulanmaktadır.

Tablo 1**Çıkarılık Döneminde Uygulanan Haftalık Ders Saatleri**

Sınıflar/ Ders Grupları	Dersleri	I.Yıl	II.Yıl	III.Yıl
GENEL BİLGİ DERSLERİ	TÜRKÇE	2	2	-
	MATEMATİK VE MESLEK			
	MATEMATİĞİ	2	2	
	İŞLETME BİLGİSİ VE KOOPERATİFÇİLİK	-	-	2
	TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ			2
Toplam		4	4	4
MESLEK DERSLERİ	TEKNİK RESİM	3	-	-
	İŞ GÜVENLİĞİ	1	-	-
	MESLEK RESİM	-	3	3
	MESLEK BİLGİSİ	2	3	3
Toplam		6	6	6
Genel Toplam		10	10	10

Açıklamalar:

1. Tabloda yer alan Türkçe, Matematik ve Meslek Matematiği, Teknik Resim derslerine ait muhteva, derslerin genel yapısına korumak kaydıyla, meslek alanlarının özelliğine uygun olarak düzenlenir.

2. İş Güvenliği dersinde Talim ve Terbiye Kurulunun 28.06.1996 tarih ve 222 sayılı Kararı ile kabul edilen program uygulanır (Sağcan, 2006, s.7).

I.2. Problem Cümlesi: Hazır giyim alanında çalışan bireylerin çıraklık eğitimine devam ederken karşılaştıkları eğitim problemleri nelerdir?

I.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; hazır giyim alanında çalışan ve çıraklık eğitimine devam eden bireylerin bu süreç içerisinde karşılaştıkları eğitim problemlerini belirlemek, elde edilen bilgiler doğrultusunda problemlerini çözmeye yönelik öneriler geliştirmek ve çıraklık eğitiminin amacına ne ölçüde ulaştığını saptamaya çalışmaktır.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır.

1- Öğrencilerin genel özellikleri nelerdir?

- Cinsiyetleri nedir?
- Yaşları nedir?
- Öğrenim durumları nedir?
- Çalışmaya kaç yaşında başlamışlardır?
- Çıraklık eğitimine kaç yaşında başlamışlardır?

2- Öğrencilerin iş yeri ile ilgili, bilgileri ve düşünceleri nedir?

- İş yerinde günde kaç saat çalışmaktadırlar?
- İş yerinde kendilerine nasıl davranılmaktadır?
- Ustaların, öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezi'ne gitmeleri hakkındaki düşünceleri nedir?
- Mesleki Eğitim Merkezi'ne devam eden öğrencilerin iş yerlerini değiştirme durumu nedir?

3- Öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezi ile ilgili, bilgileri ve düşünceleri nedir?

- Okulda gördükleri eğitim hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- Okulda kendilerine nasıl davranılmaktadır?
- Okula düzenli olarak devam etme durumları nedir?
- Mesleki Eğitim Merkezleri, öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde yeterli midir?

- Öğretmenler öğrencilerin meslekleriyle ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde yeterli midir?
- Okullarında yeterli araç ve gerece ulaşabilme durumları nedir?

4- Öğrencilerin meslekleriyle ilgili bilgileri ve hakkındaki düşünceleri nedir?

- Mesleklerinde çalışmaya nasıl başlamışlardır?
- Meslekleriyle ilgili düşünceleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde pek çok kişi eğitime devam edememekte ve çalışma hayatına küçük yaşlarda atılmaktadır. Bu durum yalnızca bireyleri değil, toplumu da olumsuz şekilde etkilemektedir.

Çalışma hayatına atılan bireylerin yaşlarına göre daha ağır işlerde çalıştıklarından gelişimleri de olumsuz yönde etkilenmektedir. Çıraklık eğitimi, eğitimi yarım kalmış bu bireylerin eğitimlerine devam etmelerini, çalışma hayatlarındaki olumsuzlukları asgari düzeye indirmeyi, meslekleri ile ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmelerini sağlamayı amaçlamaktadır.

Ülkemizde vasıflı ara iş gücünün yetiştirilmesi için 1977 yılında çıkarılan 2089 sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu ile çıraklık eğitimi kanuni esaslara bağlanmıştır. 9 yıl süreyle yürürlükte kalan bu kanunla arzulanan sonuca varılamamış ve uygulamada bazı güçlüklerle karşılaşmıştır.

Küçük sanayide çalışan çırak yaşında pek çok genç bulunmasına karşın, 2089 sayılı kanuna göre yapılan çıraklık eğitimi uygulamalarına çok az sayıda katılan olmuştur. Bunun üzerine 1986 yılında düzenlenen 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile çıraklık eğitimi daha da yaygınlaştırılmış ve daha geniş kitlelere ulaşılması hedeflenmiştir.

Çıraklık eğitime devam eden bireylerin iyi bir eğitim alabilmelerinin yanında, bu eğitim sırasında karşılaştıkları problemlerin de saptanması ve bunların çözüm yollarının bulunması gerekmektedir.

Bu çalışmada; çırakların karşılaştıkları eğitim problemlerinin saptanmasına çalışılmıştır.

I.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma Ankara, Adana ve İstanbul'da bulunan ve hazır giyim alanının yoğun olduğu Mesleki Eğitim Merkezleri'nde eğitim gören öğrencilerin cevaplarıyla sınırlıdır.

2. Araştırmada elde edilen veriler anket sorularına verilen cevaplarla sınırlıdır.

I.6. Terimlerin Tanımlanması

Çırak: Çıraklık sözleşmesi esaslarına göre bir meslek alanında mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını iş içerisinde gerçekleştiren kişidir.

Kalfa: Bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını kazanmış ve bu mesleklerle ilgili iş ve işlemleri ustanın gözetimi altında kabul edilebilir standartlarda yapabilen kişidir.

Usta: Bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını kazanmış ve bunları mal ve hizmet üretiminde iş hayatınca kabul edilebilir standartlarda uygulayabilen, üretim sırasında karşılaşılabilecek problemleri çözümleyebilen, düşüncelerini yazılı, sözlü ve resim ile açıklayabilen, üretimle ilgili pratik hesapları yapabilen kişidir.

Usta Öğretici: Ustalık yeterliliği kazanmış, çırak, kalfa ile meslek lisesi öğrencilerinin işyerinde eğitiminden sorumlu; meslek eğitimi tekniklerini bilen ve uygulayan kişidir.

Mesleki Eğitim Merkezi: Çırakların teorik eğitimlerini gördüğü, 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununa göre Çıraklık Eğitim Merkezi olarak kurulan; 4702 sayılı kanuna göre ismi değiştirilerek yeni ismi Mesleki Eğitim Merkezi olan yerdir (MEB, 2006, s.1).

II. BÖLÜM. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Hazır giyim alanında çalışmakta olan bireylerin çıraklık eğitimine devam ederken karşılaştıkları eğitim problemlerinin incelenmesi konusunda bulunan araştırmalar aşağıda özetlenmiştir.

BAKIR, M. Armağan, 1991 yılında yaptığı “Ahilik ve Mesleki Eğitim” konulu araştırmada; mesleki eğitime ve çıraklık eğitimine yer vermiş ve bunların önemi üzerinde durmuştur. Aynı zamanda 3308 sayılı yasaya göre çıraklık eğitimine ilişkin açıklamalara yer vermiştir.

BEKTAŞ, İsmail, 1991 yılında yaptığı “3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu Uygulamaları” konulu araştırmada; mesleki eğitimin insan gücünün yetiştirilmesindeki yerini ve rolünü belirttikten sonra, Türkiye’de insan gücünün eğitimi alanında günümüze dek izlenen politikaları incelemiş ve değerlendirmiştir.

MEB, 1991 yılında 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu hükümlerine göre uygulanmakta olan çıraklık eğitiminin durumunu ortaya koymak ve genel bir değerlendirme yapmak amacıyla yapmış olduğu araştırmada; 606 yönetici ve öğretmene, 1943 öğrenciye, 3013 iş yeri sahibi ve usta öğreticiye anket uygulamıştır. Araştırmada; öğrencilerin %55,02’si mesleki bilgi ve becerilerini ustalarından öğrendiklerini, %68,66’sı okulunda basılı materyal bulunmadığını belirtmiştir.

YILDIRIM, Şaban, 1992 yılında yaptığı “Çıraklık Eğitim Merkezlerinde 3308 Sayılı Yasaya Göre Yapılan Eğitimin Değerlendirilmesi” konulu araştırmada; çıraklık eğitiminin önemine yer vermiş ve uygulamalar sırasında ortaya çıkan sorunlar üzerinde durmuştur. Öğretmenlere, öğrencilere ve iş yeri sahiplerine anket uygulamıştır. Araştırmada; öğrencilerin %31,43’ünün işyerinde günlük 12 saat ve daha fazla, %30’unun 11 saat çalıştığı, %40’ının iş yeri değiştirdiği ve bu durumun işveren ve işyerindeki çalışanlardan kaynaklandığı, %71,42’sinin mesleki becerilerini ustalarından öğrendikleri sonuçlarına ulaşmıştır.

AKDEMİR, Veli, 1993 yılında yaptığı “Çıraklık Eğitim Sisteminin Uygulanmasında Bursa Örneği” konulu araştırmayı, çalışan gençlerin ihtiyaç ve sorunlarını, içinde bulundukları koşullarla birlikte ortaya koymak, bu kişilere götürülecek hizmetlerin planlanmasına yardımcı olacak bilgi birikimini sağlamak ve

bu yönde çözümler önermek amacıyla yapmıştır. Araştırmada Bursa ilinde Nilüfer Çıraklık Eğitim Merkezine devam eden 303 çırak öğrenciye 52 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Ankete verilen cevaplara göre öğrencilerin %57,1'i çıraklık eğitimine kısa sürede meslek sahibi olmak için başladığını, %46,54'ü işyerinde günlük 10-11 saat çalıştığını belirtmiştir.

KÖKSAL, S. ve LORDOĞLU, K. 1993 yılında yaptığı “Geleneksel Çıraklıktan Çocuk Emeğine: Bir Alan Araştırması” konulu araştırmada çırak öğrencilere ve işverenlere anket uygulamıştır. Araştırmada; çırak öğrencilerin erken yaşta (12-14 yaş) çalışmaya başladıkları, %75'inin ilkokul mezunu olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

ÖZGÜVEN, Saffet, 1995 yılında yaptığı “3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun Erzurum Çıraklık Eğitim Merkezi'ndeki Uygulaması Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmada; Erzurum Çıraklık Eğitim Merkezi'nde 1986-87 öğretim yılından 1995 yılına kadar uygulanmakta olan çıraklık eğitiminin daha iyi bir şekilde yapılması üzerinde durmuştur. Başta iş yeri sahipleri ve çıraklar olmak üzere ilgili kurumların sisteme katkılarının sağlanması, sistemden beklenenlerin imkanlar ölçüsünde yerine getirilmesi gerektiğine değinmiştir. Ayrıca çıraklara, öğretmenlere ve ustalara anket uygulamıştır.

YILMAZ, Bayram, 2004 yılında yaptığı “Çıraklık Eğitimine Devam Eden 14–19 Yaş Arasındaki Çalışan Gençlerin Sosyo-Kültürel Yapılar ve Eğitim Problemleri” konulu araştırmada; çırak öğrencilerin sosyo-kültürel yapıların ve eğitim problemlerini incelemiştir. Çırak öğrencilerin; erken yaşta çalışmaya başladıkları, okullarında kendilerine iyi davranılmadığı, okulda öğrendiklerini iş yerinde uygulayamadıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

SAĞCAN, Esat, 2003 yılında yaptığı “Çıraklık Eğitiminin Tarihi Gelişimi” konulu araştırmada çıraklık eğitiminin tarihi gelişimine ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'na yer vermiştir. Aynı zamanda 4702 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun eğitim sistemimize getirmiş olduğu reform niteliğindeki yeni düzenlemelere de değinmiştir.

YAHŞİ, Neslihan, 2004 yılında yaptığı “Hazır Giyim İşletmelerinde Çıraklık Eğitimi Uygulamalarının Verimlilik Açısından İncelenmesi” konulu araştırmayı, Denizli ilinde hazır giyim alanında üretim yapan işletmelerdeki çıraklık eğitimi

uygulamalarını, işletme yöneticisi, işletme eğitimcisi ve işletmelerde çalışan çırakların görüşlerine göre verimlilik açısından incelemek amacıyla yapmıştır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmış ve yöneticilere 16, eğitici personele 14, çıraklara 20 soru olmak üzere toplam 50 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Araştırmada; çırak öğrencilerin %61,6'sı iş yerinde günlük 10 saat ve daha fazla çalıştığını, %82,5'i iş yerlerini değiştirmediklerini, değiştirenler ise maddi imkansızlıklar yüzünden değiştirdiklerini belirtmiştir.

DİNDAR, Hatice, 2005 yılında yaptığı “Hazır Giyim İşletmelerinde Çalışan Ulubatlı Hasan Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Durumları” konulu seminerde 181 çırak öğrenciye anket uygulamıştır. Bulgulara göre öğrencilerin; erken yaşta çalışmaya başladıkları, %55,2'sinin mesleki bilgi ve becerilerini ustalarından öğrendikleri, işletmede kötü davranışlarla karşılaştıkları, günlük 10-11 saat çalıştıkları belirtilmiştir.

Çırak öğrencilerle ilgili; “Ahilik ve Mesleki Eğitim, 3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu Uygulamaları, Çıraklık Eğitim Merkezlerinde 3308 Sayılı Yasaya Göre Yapılan Eğitimin Değerlendirilmesi, Bursa ilinde Çıraklık Eğitim Sisteminin Uygulanması, Geleneksel Çıraklıktan Çocuk Emeline, 3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun Erzurum Çıraklık Eğitim Merkezi'ndeki Uygulaması, Çırak Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Yapıları ve Eğitim Problemleri, Çıraklık Eğitiminin Tarihi Gelişimi, Hazır Giyim İşletmelerinde Çıraklık Eğitimi Uygulamalarının Verimlilik Açısından İncelenmesi, Hazır Giyim İşletmelerinde Çalışan Ulubatlı Hasan Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Durumları” konularında araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaların sonuçlarının araştırma bulgularıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir.

III. BÖLÜM. YÖNTEM

III.1. Araştırma Modeli

Araştırma modeli olarak betimsel yöntem uygulanmıştır.

Hazır giyim alanında çalışan ve çıraklık eğitime devam eden bireylerin eğitim problemlerini belirlemek için Ankara, Adana ve İstanbul illerinde bulunan Mesleki Eğitim Merkezleri'ndeki 305 öğrenciye anket uygulanmıştır.

III.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki hazır giyim alanında çalışan ve çıraklık eğitime devam eden bireyler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, Ankara, Adana ve İstanbul illerinde hazır giyim alanında çalışan ve çıraklık eğitime devam eden bireyler teşkil etmiştir. Örneklem grubu olarak Ankara'daki 4. Akşam Sanat Okulu ve Mesleki Eğitim Merkezi, Adana'daki Yüreğir Mesleki Eğitim Merkezi ve İstanbul'daki Ulubatlı Hasan Mesleki Eğitim Merkezi seçilmiştir. Bu merkezlerin seçiminde hazır giyim öğrencilerinin yoğun olması etkili olmuştur.

III.3. Verileri Toplama Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.

Anket formu hazırlanırken yapılmış araştırmaların bilgi toplama ölçeklerinden ve uzman görüşlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda veri elde edebilmek için hazırlanmış anket formu 50 kişiden oluşan bir pilot gruba uygulanmış ve ölçeğin güvenirlik analizi yapılmıştır. Böylece soruların açıklayıcılığı ve anlaşılabilirliği kontrol edilmiştir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı $\alpha=0.6238$ ($\alpha_{DÜZ}=0.6015$) olarak bulunmuştur.

III.4. Verilerin Analizi

Anketlerin uygulanması sonucu elde edilen verilerin yüzde frekans dağılımları yapılarak tablolar şeklinde gösterilmiş ve yorumlar yapılmıştır.

IV. BÖLÜM. BULGULAR VE YORUM

1. Öğrencilerin Genel Özelliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 2

Öğrencilerin Cinsiyet Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Kız	167	54,8
Erkek	138	45,2
Toplam	305	100

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin; %54,8'ini kız öğrenciler, %45,2'sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmada hazır giyim alanında çalışan ve Mesleki Eğitim Merkezleri'ne devam etmekte olan bireylerin yarısından biraz fazlasının %54,8 ile kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Türkiye'de çıraklarla ilgili yapılan araştırmalarda, erkek öğrencilerin oranı kız öğrencilerin oranından fazla çıkmıştır. 1993 yılında Köksal ve Lordoğlu'nun yapmış olduğu araştırmada erkek öğrencilerin oranı %84,6, Yılmaz'ın 2002 yılında yapmış olduğu araştırmada ise oran %94,5 olarak bulunmuştur. Dindar'ın 2005 yılında seminer çalışmaları için yaptığı araştırmada ise erkek öğrencilerin oranı %41,4 iken kız öğrencilerin oranı %58,6 olarak bulunmuştur. Bu durum Dindar'ın araştırmasının faaliyet alanının hazır giyim olmasından kaynaklanmaktadır.

Ülkemizde kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla biraz daha fazla hazır giyim alanında çalıştığı görülmüştür.

Tablo 3
Öğrencilerin Yaş Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
14-15	15	4,9
16-17	106	34,8
18-19	110	36,1
20 ve üstü	74	24,3
Toplam	305	100,0

Tablo 3’te öğrencilerin yaşlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi 14–15 yaş arasındaki öğrenciler %4,9’luk oranla en az yaş yüzdesine sahiptir.

Yukarıdaki oranlara bakıldığında öğrencilerin yaş ortalamaları örgün eğitim gören öğrencilerin yaş ortalamalarından fazladır. Buradaki farklılığın nedeni, çırak öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezi’ne kayıt olmak için çalışma hayatına daha önce başlamaları gerektiridir. Çalışma hayatına atılan kişilerin yasaya göre, çalışmaya başlar başlamaz işletme ile Çıraklık Sözleşmesi yapması gerekmektedir. Ancak ülkemizde bu uygulama geç yapılmaktadır. Tablo 5 ve Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin çalışmaya erken yaşta (13-14 yaş), çıraklık eğitimine ise ileriki yaşlarda (16 yaşında) başladıkları görülmektedir.

Tablo 4
Öğrencilerin En Son Mezun Oldukları Okul Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
İlkokul	54	17,7
İlköğretim (Ortaokul)	219	71,8
Ortaöğretim (Lise ve dengi)	32	10,5
Toplam	305	100,0

Tablo 4’te öğrencilerin en son mezun oldukları okula ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tabloda öğrencilerin çoğunluğunun ilköğretim (ortaokul) mezunu oldukları görülmektedir. İlköğretim (ortaokul) sonrası eğitimlerine devam etmeyen bireylerin çıraklık eğitimine yönelmeleri gerçeği görülmektedir.

Tablodan anlaşıldığına göre, ilköğretim (ortaokul) mezunu çırak öğrencilerin oranı %71,8, ilkokul mezunu çırak öğrencilerin oranı ise %17,7'dir. Bu konuda yapılan bazı araştırmalarda ise ortaokul ve ilkokul mezunları sırasıyla Yıldırım'da %12,85 ve %80, Akdemir'de %6,27 ve %59,74, Köksal ve Lordoğlu'nda %25 ve %75, Yılmaz'da %15,1 ve %71,8'dir.

Bu oranlara bakıldığında 8 yıllık zorunlu temel eğitim ile çırak öğrencilerde ilköğretim (ortaokul) mezunu olan öğrencilerin oranları ilkokul mezunu olan öğrencilerin oranlarına göre değişme göstermiştir.

Tablo 5
Öğrencilerin Çalışmaya Başladıkları Yaş Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
12 ve altı	63	20,7
13-14	102	33,4
15-16	87	28,5
17 ve üstü	53	17,4
Toplam	305	100,0

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin; %33,4'ünün 13-14 yaşlarında, %28,5'inin 15-16 yaşlarında, %20,7'sinin 12 ve altı yaşlarda, %17,4'ünün 17 ve üzeri yaşlarda çalışmaya başladıkları tespit edilmiştir.

Yukarıdaki oranlara bakıldığında çırak öğrencilerin yarısından biraz fazlasının erken yaşta çalışmaya başladıkları, geç yaşta çalışmaya başlayanların ise azınlıkta olduğu görülmektedir.

Tablo 6
Öğrencilerin Çıraklık Eğitimine
Başladıkları Yaş Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
14	21	6,9
15	48	15,7
16	104	34,1
17	78	25,6
18 ve üstü	54	17,7
Toplam	305	100,0

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin; %34,1'i 16 yaşında, %25,6'sı 17 yaşında, %17,7'si 18 yaş ve üstü yaşlarda, %15,7'si 15 yaşında, %6,9'u ise 14 yaşında çıraklık eğitimine başladığını belirtmiştir.

Çırak öğrencilerin çalışmaya kaç yaşında başladıklarına ilişkin soruya (Tablo 5) verdikleri cevaplara göre; çırak öğrencilerin yaklaşık yarısının çalışmaya 13–14 yaşlarında başladıkları tespit edilmiştir. Her iki soruya verilen cevaplar karşılaştırıldığında çırakların çalıştıkları halde çıraklık eğitimine hemen başlamadıkları görülmektedir. Oysaki yasaya göre çırakların çalışmaya başladığı andan itibaren çıraklık eğitimine başlamaları gerekmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi işletmeler kayıt dışı işçi çalıştırmaktadır.

2. Öğrencilerin İş Yerleri ile İlgili Bilgileri ve Düşüncelerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 7
Öğrencilerin İş Yerinde Günlük
Ortalama Çalışma Saatleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
8 saatten az	7	2,3
8-9 saat	53	17,4
10-11 saat	171	56,1
12 saat ve üstü	74	24,3
Toplam	305	100,0

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin; %56,1'i iş yerinde günlük ortalama 10–11 saat, %24,3'ü 12 saat ve üstü, %17,4'ü 8–9 saat, %2,3'ü ise 8 saatten az çalıştığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yasal olarak 8 saatten fazla çalıştırılmamaları gerekmektedir. Ancak yukarıdaki oranlara bakıldığında durumun hiç de böyle olmadığı anlaşılmaktadır. 8 saat ve 8 saatten az çalıştıklarını belirten öğrencilerin oranı ancak %20 civarındadır.

Dindar'ın 2005 yılında yaptığı araştırmada çırak öğrencilerin %61,3'ünün günde 10-11 saat çalıştıklarını belirttikleri görülmüştür.

Yıldırım'ın 1992 yılında yaptığı araştırmada 8 saat çalıştıklarını ifade edenlerin oranı %7,15'tir. Bu oran Akdemir'in 1993 yılında yapmış olduğu çalışmada ise %6,93'tür.

Bu araştırmaların sonuçlarının araştırma bulgularıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Tablo 8
Öğrencilere İş Yerinde Çalışanların
Davranma Şekilleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
İyi davranmak	164	53,8
Kötü davranmak	24	7,9
İlgisiz olmak	117	38,4
Toplam	305	100,0

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin; iş yerinde %53,8'i kendisine iyi davranıldığını, %38,4'ü ilgisiz kalındığını, %7,9'u ise kötü davranıldığını belirtmişlerdir.

Tablo 9
Öğrencilerin İş Yerinde Cezalandırılma Şekilleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Azarlamak	196	64,3
Dayak Atmak	5	1,6
Küfretmek	4	1,3
Ceza Vermemek	79	25,9
Diğer	21	6,9
Toplam	305	100,0

Tablo 9 incelendiğinde, çırak öğrencilerin %64,3'ü kendilerinin azarlanarak cezalandırıldığını, %25,9'u kendilerine ceza verilmediğini, %6,9'u diğer şıkkı için fazla mesai, ücretsiz mesai, uyarma, kişiler önünde rencide etme, çıkış verme, hakaret, küçük düşürme, ayrımcılık gibi ceza şekilleri ile cezalandırıldığını, %1,6'sı dayak ile cezalandırıldığını, %1,3'ü ise küfür ile cezalandırıldığını belirtmiştir.

İş yerinde çıraklara karşı yapılan davranışlar iyi davranışlar olarak yorumlanamaz. Çırak öğrencilerden %53,8'i iş yerinde kendilerine iyi davranıldığını belirtmişlerdir (Tablo 8). Ancak yukarıdaki oranlara bakıldığında durumun böyle olmadığı oldukça açıktır. Çırakların iş yerinde kendilerine yapılan bu davranışları normal olarak karşılamaları ise oldukça düşündürücüdür.

Tablo 10
Öğrencilerin İş Yerinde Mesleki
Becerilerini Geliştirme Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Ustanın yaptığı işlemleri izleyip tekrar ederek	155	50,8
İş yerinde çalışanların yaptıklarını izleyip tekrar ederek	71	23,3
Kendi kendine yaparak (Deneme yanılma yoluyla)	79	25,9
Toplam	305	100,0

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin; mesleki becerilerini %50,8'i ustanın yaptığı işlemleri izleyip tekrar ederek, %25,9'u kendi kendine yaparak (deneme yanılma yoluyla), %23,3'ü ise işyerinde çalışanların yaptıklarını izleyip tekrar ederek geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin mesleklerini öğrenmelerinde ustanın önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 29'un sonuçlarına bakıldığında da, öğrencilerin mesleklerini öğrenmelerinde kendilerine en fazla yardımcı olan kişinin ustaları olduğunu belirttikleri görülmektedir. Ustaların öğrenciler üzerindeki etkisinin fazla olması göz önüne alınırsa, ustaların eğitime de gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Tablo 11
Öğrencilerin Çıraklık Okuluna
Gitmelerinde Ustaların Tutumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Bu konuda herhangi bir şey söylememek	77	25,2
Genellikle okula gitmesini istememek	50	16,4
Okula gitme konusunda teşvik etmek	23	7,5
İş yoğunluğuna göre tutumu değişmek	155	50,8
Toplam	305	100,0

Tablo 11 incelendiğinde öğrencilerin; %50,8'i çıraklık okuluna gitmede iş yoğunluğuna göre ustasının tutumunun değiştiğini, %25,2'si ustasının bu konuda herhangi bir şey söylemediğini, %16,4'ü ustasının genellikle okula gitmesini

istemediğini, %7,5'i ise ustasının okula gitmesi konusunda kendisini teşvik ettiğini belirtmiştir.

Yukarıdaki oranlar incelendiğinde ustaların yaklaşık yarısının çıraklık eğitimini yeterince önemsemediği görülmektedir. Ustaların çıraklar üzerinde etkisi fazladır. Ustanın bu tutumu öğrencinin okuldaki devam-devamsızlık durumunu etkileyecektir. Ustaların okula gitme konusunda çırak öğrencileri teşvik etmeleri çırakların okula karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacaktır.

Tablo 12
Öğrencilerin Çıraklık Eğitimine Başlama Nedenleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Aile istediği için	16	5,2
İş yeri istediği için	142	46,6
Kısa zamanda meslek sahibi olmak için	120	39,3
Okula gitme imkanı olmadığı için	12	3,9
İş yerinden bir gün olsun ayrılmak için	15	4,9
Toplam	305	100,0

Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin; %46,6'sı iş yeri istediği için, %39,3'ü kısa zamanda meslek sahibi olmak için, %5,2'si ailesi istediği için, %4,9'u iş yerinden bir gün olsun ayrılmak için, %3,9'u ise okula gitme imkânı olmadığı için çıraklık eğitimine başladığını belirtmiştir.

Yukarıdaki oranlara bakıldığında araştırmaya katılan çırak öğrencilerin yarısına yakınının iş yeri istediği için çıraklık eğitimine başladığı görülmektedir. Çıraklık eğitime başlayan çırakların sigorta primleri devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu da iş yerleri için büyük bir avantajdır. Ustaların çırak öğrencilerin okula gitmesi konusundaki tutumuna bakılırsa çıraklık eğitime önem verilmediği gözlenmektedir (Tablo 11). Oysaki, çırakların yasaya göre çalışmaya başlar başlamaz çıraklık eğitime başlamaları gerekmektedir. Bu iki sonuç karşılaştırıldığında öğrencilere kâr amaçlı bakıldığı görülmektedir. Mesleki Eğitim Merkezlerinin iş yeri sahipleri ve ustaları okulda yapılan eğitim hakkında bilinçlendirmesi ve yapılan eğitimin önemini kendilerine kavratması gerekmektedir.

Tablo 13
Öğrencilerin İş Yerinde Çalışma Süreleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
2 yıl ve daha az	159	52,1
3 yıl	97	31,8
4 yıl	26	8,5
5 yıl ve üstü	23	7,5
Toplam	305	100,0

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin; iş yerinde %52,1'inin 2 yıl ve daha az, %31,8'inin 3 yıl, %8,5'inin 4 yıl, %7,5'inin ise 5 yıl ve daha fazla çalıştığı belirlenmiştir.

Çırak öğrencilerin iş yerlerinde çalışma sürelerinin az olmasının sebeplerinden biri de iş yerlerini değiştirmeleridir (Tablo 14). İş yeri değiştirme oranları ve sebepleri sırasıyla Tablo 14 ve Tablo 15'te açıkça belirtilmiştir. İş yerlerindeki olumsuz durumlar öğrencileri iş yerlerini değiştirmeye zorlamaktadır. Bu konuda gereken önlemler alınmalı ve iş yerlerinde çırak öğrencilere uygun ortam hazırlanmalıdır.

Tablo 14
Öğrencilerin Çıraklık Eğitimine Devam Ederken
İş Yeri Değiştirme Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	90	29,5
Hayır	215	70,5
Toplam	305	100,0

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin; %70,5'i daha önce iş yerini değiştirmedigini, %29,5'i ise iş yerini değiştirdigini belirtmiştir. Öğrencilerin daha önce iş yerlerini değiştirmiş olmaları mesleki gelişimleri açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Öğrencilerin iş yerlerini değiştirme sebepleri ise bir diğer tabloda verilmiştir.

Tablo 15
Öğrencilerin Çıraklık Eğitimine Devam Ederken
İş Yeri Değiştirme Nedenleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Ustanın olumsuz davranışı	38	42,2
Meslek eğitiminin düzenli olmaması	6	6,7
Çalışma şartlarının ağırlığı	15	16,7
İşçi sağlığına önem verilmemesi	6	6,7
Maddi olumsuzluklar	25	27,7
Toplam	90	100,0

Tablo 15 incelendiğinde çıraklık eğitimine devam ederken iş yerini değiştiren öğrencilerin; %42,2'si ustanın olumsuz davranışları, %27,7'si maddi olumsuzluklar ve %16,7'si çalışma şartlarının ağırlığı nedenleri ile iş yerlerini değiştirdiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ustalarının olumsuz davranışları, maddi olumsuzluklar ve çalışma şartlarının ağırlığı nedenleriyle iş yerlerini değiştirdikleri görülmektedir.

Tablo 16
Öğrencilerin İş Yerinin Mesleki
Bilgi ve Becerileri Öğretmede Yeterli Olma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	189	62,0
Kısmen	86	28,2
Hayır	30	9,8
Toplam	305	100,0

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerin; %62'sinin iş yerinin mesleki bilgi ve becerileri öğrenmede yeterli olduğunu, %28,2'sinin kısmen yeterli olduğunu, %9,8'inin ise yeterli olmadığını belirttiği görülmüştür. Çırak öğrenciler iş yerlerinde yapılan işlere fiilen katıldıklarından mesleki bilgi ve becerileri öğrenmede iş yerlerinin yeterli olduğunu belirtmektedirler.

Tablo 17
Öğrencilerin İş Yerinin Mesleki Bilgi ve Becerileri Öğretmede Yeterli Olmamasının Nedeni

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Usta'nın gerekli bilgi ve becerileri tam anlatamaması	2	1,7
Okul ile işyerinde yapılanların birbiriyle paralel olmaması	107	92,3
Usta'nın bu konuda yeterli olmaması	7	6,0
Toplam	116	100,0

Tablo 17 incelendiğinde iş yerinin mesleki bilgi ve becerileri öğretmede yeterli olmamasının nedeni olarak öğrencilerin; %92,3'ü okul ile iş yerinde yapılanların birbiriyle paralel olmadığını, %6'sı usta'nın bu konuda yeterli olmadığını, %1,7'si ustanın gerekli bilgi ve becerileri tam anlatamadığını belirtmişlerdir. Mesleki Eğitim Merkezleri'nde uygulanan yöntemler ile iş yerlerinde uygulanan yöntemler arasında bulunan farklılıklar bu duruma sebep olmaktadır. Bu durum Mesleki Eğitim Merkezlerinin amacına ulaşmasına engel teşkil etmektedir. Çünkü çıraklık eğitiminin bir amacı da okulda verilen teorik eğitimin işletmelerde verilen pratik eğitimi destekleyici nitelikte olmasıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın çıraklık eğitimiyle ilgili 1997'de yaptığı araştırmada öğretmenlerin %60,9'u okulla iş yerinde yapılan çalışmaların birbiri ile paralellik sağlamadığını belirtmişlerdir. Her iki araştırma da göstermektedir ki, çırakların mesleklerini öğrenmesinde Mesleki Eğitim Merkezleri yeterli olamamaktadır.

3. Öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezi ile İlgili Bilgileri ve Düşüncelerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 18
Öğrencilere Okulda Bulunanların Davranma Şekilleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
İyi davranmak	236	77,4
Kötü davranmak	17	5,6
İlgisiz olmak	52	17,0
Toplam	305	100,0

Tablo 18 incelendiğinde öğrencilerin; %77,4'ü okulda kendilerine iyi davranıldığını, %17'si kendilerine karşı ilgisiz kalındığını, %5,6'sı ise kendilerine kötü davranıldığını belirtmiştir. Oranlara bakıldığında öğrencilerin yarıdan fazlasının kendisine iyi davranıldığını belirttiği görülmektedir. Ancak bu oran çırakların okula karşı olumlu tutum içerisinde olmasına yetmemektedir. Çırak öğrenciler okula haftada bir gün gelmektedirler. Bu zaman içerisinde de çırak öğrencilerin %22,6'sının kendilerine ilgi gösterilmediğini ve kötü davranıldığını belirtmesi oldukça üzücü bir durumdur.

Tablo 19
Öğrencilerin Okulda Cezalandırılma Şekilleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Dayak atmak	2	,7
Azarlama	52	17,0
Dersten atmak	74	24,3
Ceza vermemek	157	51,5
Diğer	20	6,6
Toplam	305	100,0

Tablo 19 incelendiğinde öğrencilerin; %51,5'i okulda kendilerine ceza verilmediğini, %24,3'ü dersten atılarak, %17'si azarlanarak, %6,6'sı diğer şıkkı için uyarıldıklarını, not kırılarak cezalandırıldıklarını, disiplin cezası verildiğini, %0,7'si dayak ile cezalandırıldıklarını belirtmişlerdir.

Oranlara bakıldığında öğrencilerin %51,5'inin okulda kendilerine ceza verilmediğini belirtmelerine karşın, %48,5'inin ceza alması oldukça üzücüdür. Zaten çırak öğrenciler haftada bir günlerini okulda geçirmektedirler. Böyle bir durumda öğrencilerin dersten atılarak cezalandırılmaları yanlış bir yoldur.

Tablo 18'de öğrencilerin okulda kendilerine iyi davranıldığını belirtmelerine rağmen Tablo 19'daki sonuçlar gösteriyor ki, öğrenciler dersten atılma ve azarlanmayla normal bir davranış olarak görmektedirler. Bu davranışları normal olarak karşılamaları da bu durumla sık sık karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir.

Tablo 20
Öğrencilerin Okulda Derslere Düzenli Olarak Devam Edebilme Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	116	38,0
Kısmen	132	43,3
Hayır	57	18,7
Toplam	305	100,0

Çıraklara derslere düzenli olarak devam edip etmedikleri sorulduğunda çırakların; %43,3'ünün derslere kısmen gelebildiği, %38'inin derslere düzenli olarak devam edemediği, %18,7'sinin ise derslere düzenli olarak gelemediği belirlenmiştir. Tablo 11 incelendiğinde ustaların çırakların okula gitmeleri konusundaki tutumlarıyla çırakların okula düzenli olarak devam edip etmemeleri arasında bir ilişki olduğu görülmektedir.

Derslere düzenli olarak devam edebilen çırakların oranı %38'dir. Çırağın okuluna gitmesini teşvik eden veya bu konuda herhangi bir şey söylemeyen ustaların oranı %32,7'dir.

Çırağın okula gitmesini istemeyen ustaların oranı %16,4'tür. Okula düzenli olarak devam edemeyen çırakların oranı %18,7'dir.

Yukarıdaki oranlara bakıldığında çıraklık eğitimi ustalar ve çırak öğrenciler tarafından yeterince önemsenmemektedir.

Çıraklar 3308 sayılı kanuna göre öğrenci olarak tanımlanmaktadır ve okulda bulunması gereken günlerde izinli sayılmaktadırlar. İlgili yasaya göre ustaların bunu engellemeye kalkması ise yanlıştır ve suçtur.

Tablo 21
Öğrencilerin Okula Haftada Kaç Gün Gelmek İstedikleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
1 gün	88	28,9
2 gün	57	18,7
3 gün	62	20,3
Gelmek istememek	74	24,3
Diğer	24	7,9
Toplam	305	100,0

Çırak öğrencilere okula haftada kaç gün gelmek istedikleri sorulduğunda %24,3'ünün okula gelmek istemediğini belirttiği görülmüştür. %28,9'u okula 1 gün gelmenin yeterli olduğunu, %18,7'si 2 gün gelmek istediğini, %20,3'ü 3 gün gelmek istediğini, %7,9'u ise diğer şıkkı için yarım gün veya haftanın 5 günü okula gelmek istediğini belirtmiştir.

Öğrencilerin okula haftada bir gün gelmenin yeterli olduğunu belirtmelerindeki sebepler arasında okul ve işletmede yapılan çalışmaların birbirleriyle paralellik göstermemesi (Tablo 17) ve okulun kendilerine fazla bir şey katmadığını düşünmeleri (Tablo 32) yer almaktadır.

Tablo 22
Öğrencilerin Okuldaki
Eğitim Süresini Yeterli Bulma Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Süre yeterli	81	26,6
Süre uzun	48	15,7
Süre kısa	176	57,7
Toplam	305	100,0

Tablo 22 incelendiğinde öğrencilerin; %57,7'si sürenin kısa olduğunu, %26,6'sı okuldaki eğitim süresinin yeterli olduğunu, %15,7'si ise sürenin uzun olduğunu belirtmişlerdir. Oranlar incelendiğinde öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezi'ne giderek bir gün teorik eğitim almaları yetersiz olmaktadır. Öğrenciler teorik eğitimin yanında pratik eğitim de almak istemektedirler (Tablo 23). Merkezlerde verilen eğitimin süresinin uzatılması gerekmektedir.

Tablo 23
Öğrencilerin Okulda Görülen Konular Hakkındaki Düşünceleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Konular işlenirken uygulamalı çalışmalara ağırlık verilmelidir	123	40,3
Meslek derslerine daha çok ağırlık verilmelidir	83	27,2
İlerleyen teknoloji izlenmeli, bunlar hakkında bilgi verilmelidir.	85	27,9
Diğer	14	4,6
Toplam	305	100,0

Tablo 23 incelendiğinde öğrencilerin; %40,3'ü konular işlenirken uygulamalı çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiğini, %27,9'u ilerleyen teknolojinin izlenmesi ve bunlar hakkında bilgi verilmesi gerektiğini, %27,2'si meslek derslerine daha çok ağırlık verilmesi gerektiğini, %4,6'sı ise diğer şıkkı için başka derslerin de verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yukarıdaki oranlardan da anlaşılacağı gibi öğrenciler okullarında teorik eğitim yanında pratik eğitim de almak istemektedirler. Bu şekilde olduğu takdirde öğrencilerin teorikte öğrendiklerini pratiğe dönüştürmeleri daha kolay olacaktır.

Tablo 24
Öğrencilere Okulda Meslekle İlgili Tüm Çalışmalar ve Makineler Hakkında
Bilgi Verilme Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Her zaman	43	14,1
İhtiyaç duyulduğunda	96	31,5
Bazen	114	37,4
Hiç	52	17,0
Toplam	305	100,0

Tablo 24 incelendiğinde öğrencilerin; %37,4'ü bazen, %14,1'i ise her zaman okulda meslekleriyle ilgili tüm çalışmalar ve makineler hakkında bilginin verildiğini belirtmişlerdir. Ancak bu konuda bilginin hiç verilmediğini belirtenlerin oranı (%17) bile her zaman verildiğini belirtenlerin (%14,1) oranından fazladır. İşletme için öğrencilerin meslekle ilgili tüm çalışmalar ve makineler hakkında bilgilerinin bulunması son derece önemlidir. Bu durum okulların bu konuda yeterince verimli olmadığını göstermektedir.

Tablo 25
Öğrencilerin Okulda Öğrendiklerini İşyerinde Uygulama Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	61	20,0
Kısmen	91	29,8
Hayır	153	50,2
Toplam	305	100,0

Tablo 25 incelendiğinde okulda öğrendiklerini iş yerinde uygulayamadığını söyleyen çırakların oranı (%50,2), okula hiç gelmek istemeyen ya da okula bir gün gelmenin yeterli olduğunu belirten çırakların oranı (%53,2) na yakındır (Tablo 21). İki orana bakıldığında oranların birbirine paralellik gösterdiği görülmektedir. Çırak öğrenciler okulda öğrendiklerini iş yerlerinde uygulama imkanı bulamamaktadırlar. Yılmaz'ın 2002 yılında çırak öğrenciler adına yaptığı araştırmada öğrencilerin %26,5'inin okulda öğrendiklerini iş yerinde hiç uygulayamadığını, %23,5'inin ise uygulayabildiğini belirttikleri görülmüştür. Okulda öğrencilerin becerilerini

geliştirmelerine fırsat verilmemektedir. Bu da çırak öğrencilerin okula haftada bir gün gelmesinden ve bu sürede de kültür derslerini ve meslek derslerini teorik boyutta almalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 26
Öğrencilerin Okulda Yapılan Eğitimi Mesleği ğrenmede Yeterli Bulma Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Çok yeterli	44	14,4
Oldukça yeterli	60	19,7
Kısmen yeterli	109	35,7
Yetersiz	92	30,2
Toplam	305	100,0

Tablo 26 incelendiğinde öğrencilerin; %35,7'si okullarında yapılan eğitimin mesleklerini öğrenmede kısmen yeterli olduğunu, %30,2'si yetersiz olduğunu, %19,7'si oldukça yeterli olduğunu, %14,4' ise çok yeterli olduğunu belirtmiştir. Oranlara bakıldığında okulların meslek öğreniminde yeterlilik durumları azdır. Bunun sebepleri arasında teorik eğitimin okulda, pratik eğitimin iş yerinde yapılması da bulunmaktadır. Bu durum iki yerde yapılanlar arasında farklılıklar bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 27
Öğrencilerin Mesleki Becerilerdeki Eksik Kalan Eğitimlerini Mesleki Eğitim Merkezi'nde Yapmak İsteme Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	251	82,3
Hayır	54	17,7
Toplam	305	100,0

Tablo 27 incelendiğinde öğrencilerin; %82,3' mesleki becerilerdeki eksik kalan eğitimlerini mesleki eğitim merkezlerinde yapmak istediklerini, %17,7'si ise mesleki becerilerdeki eksik kalan eğitimlerini mesleki eğitim merkezlerinde yapmak

istemediklerini belirtmişlerdir. Mesleki Eğitim Merkezleri'nde çırak öğrencilere teorik eğitim verilmektedir. Çırak öğrenciler pratik eğitimlerini ise işletmelerde almaktadırlar. Ancak çırak öğrencilerin cevaplarına bakıldığında Mesleki Eğitim Merkezlerinde mesleki becerilere temel oluşturabilecek örnek uygulamaların yapılmasına ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 28
Öğrencilerin Okuldaki Öğretmenlerinin Mesleki Bilgi ve Becerileri Hakkındaki Düşünceleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Bilinenin çok azını öğretme	19	6,2
Bu eğitimi daha tecrübeli öğretmenler yaptırmalıdır	181	59,3
Mesleği öğrenmede elinden geleni yapma	105	34,4
Toplam	305	100,0

Tablo 28 incelendiğinde öğrencilerin; %59,3'ü mesleki eğitimlerini daha tecrübeli öğretmenlerin yaptırması gerektiğini, %34,4'ü mesleklerini öğrenmede öğretmenlerin ellerinden gelen gayreti gösterdiklerini, %6,2'si ise öğretmenlerinin bildiklerinin çok azını öğrettiklerini belirtmişlerdir. Yukarıdaki oranlara bakıldığında, öğrencilere göre, mesleki eğitim veren öğretmenlerin mesleki eğitim vermede tam anlamıyla yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 29
Öğrencilerin Mesleki Bilgi ve Becerileri Öğrenmelerinde Kendilerine En Fazla Yardımcı Olan Kişiler

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Öğretmenler	32	10,5
Arkadaşlar	36	11,8
İş yerindeki çalışanlar	65	21,3
Ustalar	170	55,7
Diğer	2	,7
Toplam	305	100,0

Tablo 29 incelendiğinde çırak öğrencilerin yarısından biraz fazlası mesleğini öğrenmede kendisine en çok ustasının yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bu oran %55,7'dir. Çırakların %21,3'ü mesleklerini öğrenmede kendilerine en fazla yardımcı olan kişinin iş yerindeki çalışanlar olduğunu belirtmişlerdir. Mesleğini öğrenmede en fazla yardımı arkadaşlarından aldığını söyleyenlerin oranı %11,8'dir. Öğretmenlerinden faydalandığını söyleyen çırakların oranı üzücü olmakla birlikte %10,5'tir. %0,7'lik kısım diğer şıkkı için ise mesleklerini kendi kendilerine öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Yılmaz'ın 2002 yılında yapmış olduğu araştırmada da çırakların büyük bir kısmı (%68,87) mesleğini öğrenmede en fazla ustasından faydalandığını belirtmiştir. Mesleğini öğrenirken en fazla öğretmeninden faydalandığını söyleyen çırak öğrencilerin oranı ise %4,3'tür.

Çıraklar zamanlarının büyük bir kısmını iş yerinde geçirmektedir. Bu durum da, çırağın mesleğini öğrenmede ustasından daha fazla yardım almasına olanak sağlamaktadır. Öğrencinin Mesleki Eğitim Merkezi'nde geçirdiği zamanın kısıtlı olması sebebiyle mesleğini öğrenmede öğretmenin etkisi sınırlı olmaktadır.

Tablo 30
Öğrencilere Göre Okulda Yapılan Eğitimin Daha İyi Olması İçin Alınması
Gereken En Önemli Önlem

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Mesleki bilgi ve beceri yönünden deneyimli öğretmenler olması	58	19,0
Teknolojiye uygun araç ve gereçlerin sağlanması	72	23,6
Konulara uygun kitap ve basılı malzemelerin hazırlanması	44	14,4
Meslek derslerine ve pratik çalışmalara ağırlık verilmesi	131	43,0
Toplam	305	100,0

Tablo 30 incelendiğinde öğrencilerin; %43'ü okulda yapılan eğitimin daha iyi olması için alınması gereken en önemli önlemin meslek derslerine ve pratik çalışmalara ağırlık verilmesi olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin yarıya yakınının bu düşüncede olmasından da anlaşılabileceği gibi öğrenciler okullarında pratik çalışmalarını yapmak istemektedirler.

Tablo 31
Öğrencilerin Okulda Öğrenim Görmekten Memnun Olma Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	142	46,6
Kısmen	36	11,8
Hayır	127	41,6
Toplam	305	100,0

Tablo 31 incelendiğinde öğrencilerin; %46,6'sı okulda öğrenim görmekten memnun olduğunu, %41,6'sı memnun olmadığını, %11,8'i ise kısmen memnun olduğunu belirtmiştir.

Yukarıdaki oranlar incelendiğinde çırak öğrencilerin %46,6'sının okulda öğrenim görmekten memnun olduğunu belirtmesine karşın, %53,4'lük kısmının okulda öğrenim görmekten tam anlamıyla memnun olmadığını görülmektedir. Bu oran küçümsenmemeli ve eğitime daha fazla önem verilmelidir.

Tablo 32
Öğrencilerin Okulda Öğrenim Görmekten Memnun Olmama Nedeni

Seçenekler	Frekans	Yüzde
İş yerinde öğrendiklerinden çok farklı şeyler öğrenmeme	43	26,4
Herhangi bir katkı sağlamadığını düşünme	94	57,7
Usta'nın okula devam etmesini istememe	11	6,7
Okul hayatını sevmeme	15	9,2
Toplam	163	100,0

Tablo 32 incelendiğinde okulda öğrenim görmekten memnun olmadığını belirten öğrencilerin; %57,7'si okulun kendilerine herhangi bir katkısı olmadığını, %26,4'ü okulda çok farklı şeyler öğrenmediğini, %9,2'si okul hayatını sevmeyi, %6,7'si ustadının okula devam etmesini istemediğini belirtmiştir.

Yukarıdaki oranlara bakıldığında öğrenciler okulun kendilerine yarar konusunda olumsuz düşünmektedirler. Okulun kendilerine katkısı olduğuna inanmadıkları için okulda öğrenim görmekten memnun olmadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 33
Mesleki Eğitim Merkezi'nde Öğretimi Yapılan Derse Uygun Yeterli Araç-Gereç Bulunma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	153	50,2
Hayır	152	49,8
Toplam	305	100,0

Tablo 33 incelendiğinde öğrencilerin; %50,2'si okullarında öğretimi yapılan derslere uygun yeterli araç-gerecin bulunduğunu, %49,8'i ise bulunmadığını belirtmişlerdir. Oranlara bakıldığında bu konuda eksiklikler olduğu gözlenen bir gerçektir.

Tablo 34
Mesleki Eğitim Merkezi'nde Bulunmayan Araç-Gerecin
Öğrenci Tarafından Temin Edilebilme Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	26	17,1
Hayır	126	82,9
Toplam	152	100,0

Tablo 34 incelendiğinde Mesleki Eğitim Merkezi'nde yeterli araç-gerecin bulunmadığını belirten öğrencilerin; %82,9'u okulda bulunmayan araç-gereçleri temin edemediklerini, %17,1'i ise temin edebildiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin araç-gereçleri temin edememe sebepleri bir sonraki tabloda verilmiştir.

Tablo 35
Öğrencilerin Öğretim Malzemelerini
Temin Edememe Nedenleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Bu malzemeleri alacak maddi imkanın olmaması	59	46,8
Bu malzemeleri alacak zamanın olmaması	21	16,7
Bu malzemeleri gerekli görmeme	10	7,9
Bu malzemeleri okulun almaması	36	28,6
Toplam	126	100,0

Tablo 35 incelendiğinde öğrencilerin öğretim malzemelerini temin edememe sebeplerinin başında %46,8 ile bu malzemeleri alacak maddi imkanların olmaması gelmektedir. Bu sebebi, %28,6 ile bu malzemeleri okulun almaması izlemektedir. %16,7'lik kısım bu malzemeleri alacak zamanının olmadığını belirtirken, %7,9'luk kısım ise bu malzemeleri gerekli görmediğini belirtmişlerdir. Buradan da anlaşılmaktadır ki, öğrencilerin öğretim malzemelerini temin edememelerinin en önemli sebebi maddi imkansızlıktır.

4. Öğrencilerin Meslekleri ile İlgili Bilgileri ve Düşüncelerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 36
Öğrencilerin Bulundukları Meslekte Çalışmaya Başlama Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Kendi karar> ile	138	45,2
Ailenin isteği ile	63	20,7
Arkadaşlarının teşvikiyle	18	5,9
Maddi olanaksızlıklar sebebiyle	86	28,2
Toplam	305	100

Tablo 36 incelendiğinde öğrencilerden; %45,2'si kendi kararıyla, %28,2'si maddi olanaksızlıklar sebebiyle, %20,7'si ailesinin isteğiyle mesleklerinde çalışmaya başladıklarını belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın çıraklarla ilgili yaptığı bir araştırmada çırakların mesleklerini seçmede etkilendikleri etmenlere bakıldığında; %49'unun mesleklerini kendilerinin tercih ettiğini, %45'inin mesleklerini ailesinin belirlediğini, %3'ünün bu meslekte iş bulabildiğini, %3'ünün ise arkadaşlarının tavsiyesine uyduklarını belirttikleri görülmüştür. Yılmaz'ın 2002 yılında yaptığı araştırmada ise, %51,8'inin mesleğini kendisinin, %33,7'sinin ailesinin, %7,7'sinin ise arkadaşının belirlediğini belirttikleri görülmüştür. Her iki araştırma sonuçlarına bakıldığında oranların birbiriyle örtüştüğü görülmektedir.

Bir meslek seçiminde kişilerin kendilerinin ve ailelerinin etkili olduğu görülmektedir. Tablo 5 incelendiğinde çırakların erken yaşta çalışmaya başladıkları belirlenmiştir. Bu yaştaki çocukların meslekleri ile ilgili tercih yapacak durumda olmadıkları açıkça görülmektedir. Tablo 36'da maddi olanaksızlıkların da meslek seçiminde etkili olduğu ve çırakların bu nedenle erken yaşta çalışma hayatına atıldığı gözlenmektedir.

Tablo 37
Öğrencilerin Seçtikleri Meslekte Çalışmaktan
Memnun Olma Durumları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	116	38,0
Kısmen	98	32,1
Hayır	91	29,8
Toplam	305	100,0

Tablo 37 incelendiğinde öğrencilerin; %38'inin seçtikleri meslekte çalışmaktan memnun oldukları, %32,1'inin kısmen memnun oldukları, %29,8'inin ise memnun olmadıkları belirlenmiştir.

Oranlar incelendiğinde öğrencilerin %38'inin seçtikleri meslekten memnun oldukları görülse de %62'sinin seçtikleri meslekten tam anlamıyla memnun olmadıkları görülmektedir. Bu da öğrencilerin çalışma hayatlarını ve başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Tablo 36'da öğrencilerin yarısına yakın mesleklerine kendi kararlarıyla girdiklerini belirtmişlerdir. Ancak mesleklerinden memnun olma durumları incelendiğinde doğru kararı kendi kendilerine veremedikleri açıktır. Bir meslek seçiminde kişilerin kendilerinin ve ailelerinin etkili olduğu görülmektedir. Buna göre meslek seçiminin doğru yapılabilmesi için, kişilere ve ailelerine rehberlik yapılmalıdır. Ancak ülkemizde, rehberliğin eksik olduğu görülmektedir. Okullarda rehberlik alanında yetişmiş uzmanların görevlendirilmeleri gerekmektedir.

Tablo 38
Okulda Rehberlik Servisinin Bulunma Durumu

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	62	20,3
Hayır	243	79,7
Toplam	305	100,0

Tablo 38 incelendiğinde öğrencilerin; %79,7'si okullarında rehberlik servisinin bulunmadığını, %20,3'ü ise bulunduğunu belirtmişlerdir.

Çırak öğrenciler 1 aylık bir deneme sürecinden geçirilmektedirler. Bu 1 ay içerisinde iş yeri çırağın çıraklık sözleşmesini feshedebilir. Çıraklık sözleşmesinin feshedilmemesi için öğrencinin ileride yapmak istediğı işi belirlemiş olması ve çalışmalarını iş yerine uyumlu bir şekilde gerçekleştirmesi gerekmektedir. Çırak öğrenciler mesleklerini seçtikten sonra Mesleki Eğitim Merkezi'ne başlamaktadırlar. Bu durumda Mesleki Eğitim Merkezleri rehberlik konusunda yetersiz kalmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin diğer sorunlarını da çözebilmeleri için rehberlik servisleri gerekmektedir.

Tablo 39
Öğrencilerin Rehberlik Servisinden Yararlanma Sıklıkları

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Her zaman	8	12,9
Genellikle	9	14,5
Bazen	19	30,7
Hiç	26	41,9
Toplam	62	100,0

Tablo 39 incelendiğinde okullarında rehberlik servisinin bulunduğunu belirten öğrencilerin; %41,9'u rehberlik servisinden hiç yararlanmadığını, %12,9'u ise her zaman yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 40
Öğrencilerin Çıraklık Eğitimini
Tamamladıktan Sonra Yapmayı Düşündükleri

Seçenekler	Frekans	Yüzde
İş yeri açmak	91	29,8
Çalışılan işyerinde çalışmaya devam etmek	67	22,0
Usta olmak	49	16,1
Bu mesleği bırakmak	98	32,1
Toplam	305	100,0

Tablo 40 incelendiğinde öğrencilerin; %32,1'i çıraklık eğitimini tamamladıktan sonra çalışmakta olduğu mesleği bırakmayı düşündüklerini belirtmişlerdir. İş yeri açmayı düşünenlerin oranı %29,8, çalışmakta olduğu iş yerinde çalışmaya devam etmeyi düşünenlerin oranı %22, usta olmayı düşünenlerin oranı ise %16,1'dir. Oranlara bakıldığında şu anda çalışılan iş yeri de Mesleki Eğitim Merkezi de tercih olarak son sıralarda yer almaktadır. Bu da öğrencilerin okul ve şu andaki iş yerlerindeki olumsuzluklardan kaynaklanmaktadır.

V. BÖLÜM. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

V.1. Sonuçlar

Hazır giyim alanında çalışmakta olan bireyler içinde kız öğrencilerin oranı erkek öğrencilerin oranından biraz daha fazladır.

Çırak öğrencilerin yarıya yakını 13–14 yaşlarında çalışma hayatına başlamıştır.

Mesleki Eğitim Merkezleri'nde çıraklık eğitimine devam eden öğrencilerin yaş ortalamaları örgün eğitim gören öğrencilerin yaş ortalamalarından yüksektir. Çalışma hayatına daha önce giren çırak öğrenciler Mesleki Eğitim Merkezleri'ne çalışmaya başladıktan 3 ila 4 yıl sonra gitmektedir.

Araştırma sonucunda ilköğretim (ortaokul) mezunu çırak öğrencilerin oranı %71,8, ilkokul mezunu çırak öğrencilerin oranı ise %17,7 olarak bulunmuştur. 8 yıllık zorunlu temel eğitim ile çırak öğrencilerde ilkokul mezunu olan öğrencilerin ilköğretim (ortaokul) mezunu olan öğrencilere göre oranları değişme göstermiştir. İlköğretim (ortaokul) mezunu çırak öğrencilerin sayısı artmıştır.

Öğrenciler yasaya göre 8 saatten fazla çalıştırılmazlar. Ancak öğrenciler iş yerlerinde günlük normal çalışma saatlerinin üstünde çalışmaktadır. Öğrencilerin çoğu fazla mesai yapmak zorunda bırakılmaktadır.

Öğrenciler iş yerlerinde eğitim sırasında kötü davranışlarla karşılaşmaktadır. Bu davranışlar genellikle azarlama, çok az olmakla birlikte küfür ve dayak şeklinde olmaktadır.

Ustalar çırak öğrencileri okula gitme konusunda teşvik etmemektedir. Ustaların iş yoğunluğuna göre bu konuda tutumları değişmektedir.

Çırak öğrenciler çıraklık eğitimine daha çok iş yerleri istediği için ve kısa zamanda meslek sahibi olmak için başlamaktadır.

Öğrenciler ustalarının olumsuz davranışları, daha iyi para kazanma ve çalışma şartlarının ağırlığı nedenlerinden iş yerlerini değiştirmektedir.

Çırakların çoğu iş yerlerini mesleki bilgi ve becerileri öğretmede yeterli bulmaktadır. Diğer yandan iş yerlerini yeterli bulmayanların sebepleri ise okul ile iş yerinde uygulanan yöntemlerin birbiri ile paralellik göstermemesidir.

Öğrenciler okulda eğitim sırasında iyi davranışlarla karşılaşmamaktadır. Bu davranışlar genellikle dersten atma, azarlama, uyarılma, not kırma ve disiplin cezası şeklinde olmaktadır.

Çırak öğrencilerin yarısına yakını derslerine kısmen düzenli olarak gelebilmektedir.

Okulda öğrencilerin becerilerini geliştirmelerine fırsat verilmemektedir. Bu da çırak öğrencilerin okula haftada bir gün gelmesinden ve bu sürede de kültür derslerini ve meslek derslerini teorik boyutta almalarından kaynaklanmaktadır.

Mesleki Eğitim Merkezleri'ne ayrılan sürenin kısa olması ve bu sürenin büyük bir bölümünün kültür derslerine ayrılması nedeniyle Mesleki Eğitim Merkezleri çırakların mesleklerini öğrenmesinde yeterli etkinliğe sahip değildir.

Öğrencilerin Mesleki Eğitim Merkezi'ne giderek bir gün teorik eğitim almaları yetersiz olmaktadır. Öğrenciler okullarında teorik eğitim yanında pratik eğitim de almak istemektedir.

Okulda ve iş yerinde uygulanan yöntemlerin farklı olması nedeniyle Mesleki Eğitim Merkezleri öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmelerinde yetersiz kalmaktadır.

Çırak öğrenciler mesleki becerilerdeki eksik kalan eğitimlerini Mesleki Eğitim Merkezleri'nde yapmak istemektedir.

Çırak öğrenciler mesleki bilgi ve becerileri iş yerinde ustalarından veya iş yerindeki çalışanlardan öğrenmektedir. Mesleki Eğitim Merkezleri'nin ise bu konudaki faydası oldukça azdır. Mesleğini öğrenmede öğretmenlerinden faydalanan çırak öğrencilerin oranı %10,5'tir. Öğrenciler kanun gereği ancak çalıştıkları süre içerisinde ve iş hayatına atıldıktan sonra Mesleki Eğitim Merkezleri'ne devam edebilmektedir.

Çırak öğrenciler okulun kendilerine yararlı olduğuna inanmadıkları için okulda öğrenim görmekten memnun değildirler.

Mesleki Eğitim Merkezlerinde yeterli araç-gereç bulunmamaktadır.

Çırak öğrenciler meslek seçimlerini bilinçsizce yapmaktadır. Kendilerine bu konuda rehberlik hizmeti verilmemektedir. Öğrencilerin yarısına yakını hazır giyim alanında kendi kararlarıyla çalışmaya başlamıştır. Ancak seçtikleri meslekte çalışmaktan memnun olma durumları yeterli düzeyde değildir.

V.2. Öneriler

1. Çocukların çalıştırılması ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile yakından ilgilidir. Bu nedenle, devlet bu konuda önlemler almalı, kaçak işçi ve küçük yaşta çocuk çalıştıran işletmelere yaptırım uygulamalıdır.

2. Çalışan çocukların çalışma saatlerinin iş yerlerinde çalışan diğer işçilerden daha az olması sağlanmalıdır. Çırak öğrencilerin Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu gereğince fazla mesaiye kalmaları yasaktır. Ancak öğrencilerin çoğu fazla mesaiye işletmeleri tarafından zorlanmaktadır. Devletin bu konuda kanunların uygulanmasını sağlaması gerekmektedir.

3. İşletmelere Mesleki Eğitim Merkezlerinde yapılan eğitimin önemi açıklanmalı ve bu konuya gereken özeni göstermeleri sağlanmalıdır.

4. Çırak öğrenciler ustalarının olumsuz davranışları ve maddi imkansızlıklar nedenleriyle iş yerlerini değiştirmektedir. Bu durumu önleyici tedbirler alınmalıdır.

5. Genel kültür derslerinin bir bölümü seçmeli ders haline getirilerek derslerin sayısına ihtiyaç ve ilgiye göre arttırılmalıdır. Pratik çalışmalar ile ilgili örneklerle okullarda da ağırlık verilmelidir. Okul ile işletmede uygulanan yöntemler birbiri ile uyumlu olmalıdır.

6. Okul ve işletmelerde eğitimin daha sağlıklı yapılması için öğrencilere iyi davranılmalıdır.

7. Mesleki Eğitim Merkezleri'nde pratik eğitimin yapılabilmesine imkan verecek atölyeler geliştirilmelidir. Programlar ve uygulamalar teorik ve pratik eğitim birbirini tamamlayacak şekilde düzenlenmelidir.

8. Mesleki Eğitim Merkezleri'ne ayrılan sürenin kısa olması ve bu sürenin büyük bir bölümünün kültür derslerine ayrılması nedeniyle Mesleki Eğitim Merkezleri çırakların mesleklerini öğrenmesinde yeterli değildir. Aynı zamanda çırak

öğrenciler okullarında beceri eğitimi de almak istemektedir. Bu nedenle Merkezlerde verilen eğitimin süresinin uzatılması gerekmektedir.

9. Çırakların iş yerlerinde öğrenemedikleri becerileri tamamlamak üzere Mesleki Eğitim Merkezleri'nde telafi eğitimi görmelerine imkan verecek düzenlemeler yapılmalıdır.

10. Mesleki Eğitim Merkezinde bulunan öğretmenler gelişen teknolojiye ayak uydurmalı ve okul ile iş yerlerinde uygulanan yöntemlerin birbiriyle paralellik göstermesi açısından hizmet içi eğitim kurslarına yönlendirilmelidir.

11. Mesleki Eğitim Merkezleri etkili ve verimli bir mesleki eğitim yapılmasını sağlayacak şekilde eğitim araç-gereçleriyle donatılmalıdır. Öğrencilerin basılı materyalleri okul tarafından karşılanmalıdır.

12. Mesleki Eğitim Merkezleri'nde ve işletmelerde çırak öğrencilerin meslek seçimine ve diğer sorunların çözme yardımı olmak ve onlara rehberlik etmek üzere meslekleri tanıtan filmler, videokasetleri ve kitaplar hazırlanmalı, rehberlik ve danışma merkezleri kurulmalıdır. Bu merkezlerde uzmanlar görevlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKDEMİR, V. (1993) **Çıraklık Eğitim Sisteminin Uygulanmasında Burs Örneği**, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa
- AKKUTAY, Ülker. (1991). **Türkiye’de Çıraklık Eğitimi**. Ankara: Erek Ofset.
- ALKAN, C., DOĞAN, H., SEZGİN, S. İ. (1994). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları: Kavramlar, Gelişmeler, Uygulamalar, Yönelmeler**. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi. Yayın No: 23.
- ARGA, M. (2003). **Hazır Giyim Sektörüne, Makineci Yetiştirmeye Yönelik Eğitim Programlarının Hazırlanmasına Temel Teşkil Edecek Meslek Standartlarının Belirlenmesi**. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Giyim Endüstrisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara
- BAKIR, M. Armağan. (1991). **Ahilik ve Mesleki Eğitim**. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- BEKTAŞ, İ. (1991). **3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu Uygulamaları**. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Siyaset Ana Bilim Dalı, İstanbul
- BOZOĞLU, Z.M. (2004). **Türk Hazır Giyim Sektöründe Çin Tehdidine Karşı Markalaşma**. İGEME Sayı: 28.
- ÇETİN, K. (1987). **Türk Milli Eğitim Sistemi İçinde Çıraklık Eğitiminin Yeri**. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara
- DİNDAR, H. (2005). **Hazır Giyim İşletmelerinde Çalışan Ulubathı Hasan Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Durumları**. Yayınlanmamış Seminer Notları: Ankara
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2003). **Dünyada ve Türkiye’de Tekstil-Hazır Giyim Sektörleri ve Türkiye’nin Rekabet Gücü**. 2668. Ankara
- EŞMELİOĞLU, İ. (1990). **İşletmelerde Çıraklık ve Meslek Eğitimi Uygulamaları**. Ankara
- <http://cygm.meb.gov.tr/ciraklikegitimi/index.html>
- <http://www.cmyo.ankara.edu.tr/iveta/iveta.htm>
- <http://www.harb-is.org.tr/media%5Cagudiger.doc>

<http://www.kobifinans.com.tr/sektor/011505/10847>, **Sektörün Gelişimi**, (2006, Aralık 10).

<http://www.mnmpmem.gov.tr/cirak.htm>

KAYHAN, N. (1997). **Çalışan Çocukların Sorunları**. Ankara: Türkiye Orman İşçileri Sendikası Yayınları.

KÖKSAL, S., LORDOĞLU, K. (1993). **Geleneksel Çıraklıktan Çocuk Emeline: Bir Alan Araştırması**. İstanbul

LOKMANOĞLU, P. (1997). **Hazır Giyim ve Konfeksiyon Makineleri**. Ankara: Dizgi Baskı

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1985). **Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Faaliyetleri**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1987). **Çıraklık Eğitimi ve Yapılan Çalışmalar**.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1989). **Çıraklık ve Meslek Eğitiminde Belge ve Diplomalara Değerlendirme Yönetmeliği**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1990). **Çıraklık Eğitimi Uygulamaları**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1990). **Çıraklık Eğitimi Yönetmeliği**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1990). **Çıraklık Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1990). **Çıraklık ve Mesleki-Teknik Eğitim Konseyi Görüşmeleri ve Kararları**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1992). **Çıraklık Eğitimi Uygulama Kapsamında Bulunan İl ve Meslekler**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1992). **Çıraklık ve Yaygın Eğitimde Gelişmeler**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1993). **Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Çıraklık Eğitimi Araştırması**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1993). **Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1996). **Çıraklık Eğitimi Mevzuatı ve Yönetici Rehberi**. Ankara

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1997). **Mesleki ve Teknik Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). **Çıraklık Eğitimi Broşürü**. Ankara
- ÖZGÜVEN, Saffet. (1995). **3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununun Erzurum Çıraklık Eğitim Merkezi'ndeki Uygulaması Üzerine Bir Araştırma**. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum
- SAĞCAN, E. (2003). **Çıraklık Eğitiminin Tarihçesi**. Mesleki-Teknik Eğitimde Bölgesel ve Uluslar Arası İşbirliği Konferansı (20–22 Ekim) Ankara, A.Ü. Çankır› Meslek Yüksek Okulu
- SARAN, Nephane ve T. AKKAYAN. (1987). **Çalışan Gençliğin İşbaşında Eğitimi Çıraklık, Kalfalık, Mesleğe Yönelme Sorunları**. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü, İstanbul
- SEZER, H., BİLGİN, F., KAYAOĞLU, Azize. (2003). **Hazır Giyim Üretimi**. (4.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- SEZGİN, S. İ. (1994). **Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara
- TARCAN, N. (2001). **Mesleki ve Teknik Eğitim ve Yeni Düzenlemeler**. İşveren Türkiye İşçi Konfederasyonu Dergisi.
- ULUKAN, Emine. (1998). **Türkiye’de Uygulanan Meslek Eğitimi Modellerinin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi**. Ankara: Tes-Ar Yayınları.
- ULUSOY, A. (2004, Mart). **Kalifiye İş Gücünün Yetiştirilmesinde Eğitim Kurumu-İşletme İşbirliği:Türkiye Uygulaması**
<http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=963&id=55> (2006, Kasım 15)
- UŞAN, M. F. (1994). **Çıraklık Sözleşmesi**. Konya: Mimoza Yayınları.
- ÜREYEN, M., UZUNYAYLA, M. **İzahlı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu, 2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu’nun Maddeler İtibariyle Açıklamaları**.
- YAHŞİ, N. (2004), **Hazır Giyim İşletmelerinde Çıraklık Eğitimi Uygulamalarının Verimlilik Açısından İncelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Giyim Endüstrisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara
- YILDIRIM, Ş. (1992). **Çıraklık Eğitim Merkezleri’nde 3308 Sayılı Yasaya Göre Yapılan Eğitimin Değerlendirilmesi**. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

YILMAZ, B. (2002). Çıraklık Eğitimine Devam Eden 14–19 Yaş Arasındaki Çalışan Bireylerin Sosyo-Kültürel Yapıları ve Eğitim Problemleri.
Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

EKLER

Ek 1: 3308 Sayılı ıraklık Ve Mesleki Eğitim Kanunu Ve Uygulaması

Ek 2: Mesleki Eğitim Merkezlerinin alışma Takvimi

Ek 3: Anket

Ek 1. 3308 Sayılı Çıraklık Ve Mesleki Eğitim Kanunu Ve Uygulaması

Ülkemizde, hizmet ve endüstri alanlarında faaliyet gösteren kuruluşların ihtiyacı olan orta öğretim seviyesinde eğitim görmüş nitelikli personelin yetiştirilmesi hususu önem arz etmektedir.

Bakanlığımıza bağlı teknik liseler, endüstri meslek liseleri, kız meslek liseleri, ticaret liseleri ile otelcilik ve turizm meslek liselerinde 1985–1986 öğretim yılına kadar örgün eğitim yoluyla sürdürülmekte olan mesleki ve teknik eğitim alanında;

- a. Atölye-laboratuvar ve öğretim binalarının yapımında,
- b. Okulların atölye ve laboratuvarların teknolojik yeniliklere uygun makine ve teçhizatla donatılmasında,
- c. Yeterli sayı ve nitelikte atölye ve meslek dersleri öğretim personelinin istihdamında,
- d. Teknolojik yeniliklere uygun öğretim programları hazırlanması ve uygulanmasında,
- e. Ders kitaplarının yazdırılmasında, darboğaza girilmiştir.

Ortaokul mezunlarının örgün mesleki ve teknik eğitim alanına ilgisi her geçen yıl hızla artmasına rağmen, mevcut okullarımızın bina ve teknik donatım imkânları sınırlı kaldığından, başvuran bireylerin yarısına yakını bu okullara alınamamıştır.

Diğer taraftan; okullarımızın atölye ve laboratuvarları mali imkânsızlıklar sebebiyle yeni teknolojilere uygun makine ve teçhizatla donatılamamıştır.

Tecrübeli teknik lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin endüstri kuruluşlarınca iyi imkânlarla istihdam edilmemesinden dolayı okullardaki öğretmenleri görevde tutmak mümkün olamamış, teknik ve endüstri meslek liselerinde öğretmen açığı had safhaya ulaşmıştır. Bu sebeple, okullarımızdaki bazı bölümlerde eğitim yapılamaz duruma gelmiştir.

Genel öğretime göre çok pahalı olan merkezi ve teknik eğitimin finansmanı için yıllık bütçeden bu amaçla ayrılan ödenek, ancak atölye ve laboratuvarlar için

gerekli olan temrin malzemesi alımları ve işletme giderlerini karşılayabildiğinden yeni açılan okulların donatımı tam yapılamadığı gibi, mevcut okullardaki donatımın günün teknolojisine uygun makine ve araçlarla yenilenmesi de mümkün olamamıştır.

Çıraklık eğitiminde ise; 2089 sayılı Kanunun 3308 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırıldığı tarihe kadar geçen dokuz yıl içinde; ancak, 39 İl çıraklık eğitimi kapsamına alınabilmiş ve bu illerde 40 meslek alanındaki yaklaşık 13 000 kayıtlı çırığa eğitim verilebilmiştir.

Mesleki ve teknik öğretim okullarının teknik yönden demode olmuş donatımı, nitelik ve sayı yönünde yetersiz personel imkânları ile örgün eğitim vasıtasıyla meslek eğitimi gören bireylerimizin; istihdam edildikleri modern makinelerle donatılmış iş yerlerine intibaklarında çekilen sıkıntılar, iş yerlerinin yöneticileri tarafından her vesile ile dile getirilmiştir.

Ayrıca, personel yetersizliği ve sınırlı maddi imkânlar sebebiyle yetişkinlere yaygın eğitim yolu ile meslek kursları açılması, yetişkinlerin ihtiyaç duyulan alanlarda meslek öğrenmesi için mevcut bina ve donatımdan faydalanılması hususları da sınırlı kalmıştır.

Kalkınma planlarında ve hükümet programlarında 1995 yılına kadar orta öğretim çağındaki bireylerimizin % 65'inin mesleki ve teknik eğitim görerek yetişmeleri öngörülmüştür. Bu hedefe ulaşılabilmesi için çıkarılan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile mesleki ve teknik eğitim alanında sosyal muhtevalı reform niteliği taşıyan çok önemli yenilikler getirilmiştir.

Yukarıda özet olarak belirtilen çıraklık, örgün mesleki ve teknik eğitim ile yaygın mesleki eğitimde karşılaşılan personel, donatım ve maddi zorlukları ortadan kaldırmak için çıkarılmış olan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, 1986–1987 öğretim yılından itibaren kademeli olarak çıraklık ve örgün mesleki ve teknik öğretim alanlarında uygulamaya başlanmıştır(MEB, 1990, s.225).

19.6.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile çıraklık ve meslek eğitimin günümüz şartlarına göre bir sistem bütünlüğü içinde düzenlenmesi amaçlanmıştır (Sağcan, 2006, s.2). Bu kanun, beraberinde okul-

sanayi iş birliğini getirmiş ve genel eğitimden mesleki eğitime yönelme olmuştur (MEB, 1991, s.50).

3308 sayılı Kanun; çıraklık, örgün ve yaygın mesleki ve teknik öğretim kurumlarında işgücünün mesleki eğitimi için üç temel yaklaşımı benimsemiştir. Bu yaklaşımlar şunlardır:

- Çıraklık eğitimi (İkili eğitim sistemi)
- Tam ve yar› zamanlı okul sistemi
- Yaygın Meslek Eğitimi (Meslek Kursları)

3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu’nun adı 10.07.2001 tarihinde yürürlüğe giren ve bu Kanunun bazı maddelerini değiştiren 4702 sayılı Kanun ile Meslekî Eğitim Kanunu olarak değiştirilmiştir (Sağcan, 2006, s.2).

3308 Sayılı Meslekî Eğitim Kanunu İle Öngörülen Sistemin Getirdiği Yenilikler

Kanunun amaçlarını şu şekilde özetlemek mümkündür:

Zorunlu eğitimden sonra çeşitli sebeplerle eğitime devam etmeyen veya eğitimin çeşitli kademelerinden ayrılan bireylere düzenli ÇIRAKLIK EĞİTİMİ ile mesleki eğitim vermek,

Çıraklık eğitimi veya meslek liselerine devam etme imkânı bulamamış, istihdam için gerekli temel yeterliklere sahip olmayan genç ve yetişkinlere meslek kursları yoluyla istihdama hazırlamak,

Çalışan insan gücünün iş verimini yükseltmek ve yeni teknolojilere uyumunu sağlamak amacıyla GELİŞTİRME VE UYUM KURSLARI açmak,

İş hayatının mesleki eğitimi planlama, geliştirme ve değerlendirme süreçlerine katılımını sağlamak,

Mesleki eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için yeni finansman kaynakları sağlamak,

Araştırmalarla mesleki eğitimi sürekli destekleyip gelişmesine yardımcı olmak,

Meslek Lisesi öğrencilerinin beceri eğitimi, işletmelerde gerçek iş ortamında yapılmasına imkân vermek,

Kısacası bu kanunun amacı; çırak, kalfa ve ustaların eğitimi ile okullarda ve işletmelerde yapılacak mesleki eğitime ilişkin esasları düzenlemektir (Sağcan, 2006, s.3).

Bu Kanunla getirilmiş olan yeniliklerden bazıları şunlardır:

a. Merkezde; Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu ile illerde İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulları kurulmuştur. Bu kurullarda Bakanlığımızla birlikte mesleki ve teknik eğitimle ilgili diğer Bakanlıklar, Devlet Planlama Teşkilatı, Küçük Esnaf ve Sanatkarlar, Odalar, İşveren ve İşçi Sendikaları, Yüksek Öğretim Kurulu temsil edilmekte, mevzuat, öğretim programları ve diğer konularda bu kurulun görüşleri alınarak karar verilmektedir.

b. Çıraklık, mesleki ve teknik eğitim konularında Bakanlıkça ihtiyaç duyulan planlama, araştırma, geliştirme ve üretim hizmetlerini yapmak veya yaptırmak amacıyla “Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi” kurulmuştur.

c. Örgün, çıraklık ve yaygın eğitim yoluyla mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılmasını, yetiştirilen insan gücünün sayı ve kalite olarak artırılmasını, mesleki ve teknik eğitimin bütün olarak desteklenip geliştirilmesini, mesleki ve teknik alanda iş öncesi ve hizmet içi eğitim programlarının kamu ve özel bütün iş yerlerinde verimliliği artırıcı ilkeler gözetilerek yürütülmesini sağlamak gayesiyle “Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu” kurulmuştur.

Bu Fon’a Kanunda belirlenen 12 kaynaktan gelir sağlanmaktadır.

Fon kaynakları kullanılarak mesleki ve teknik eğitim kurumlarında;

— Öğretmenlerin yurtiçi ve yurtdışında hizmet içi eğitimden geçirilmesi ve bunlara halen almakta oldukları maaş ve ücretleri dışında ek ücret ödenmesi,

— Eğitim metodları ve araçlarının geliştirilmesi.

— Atölye ve laboratuvarlar› için makine, araç, takım ve teçhizat satın alınması,
— Ders program› ve kitap hazırlanması, kitap tercümesi, bunların basımı ve dağıtılması,
— İşletmelerde görevli eğitim personeli ve ustalara çeşitli kurslar düzenlenmesi,
faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

d. Çıraklara, öğrencilere tanınan haklar aynen verilmiş, sigorta edilmeleri ve sigorta primlerinin de Devlet tarafından karşılanarak sosyal güvenlikleri sağlanmış ve böylece çırakların bu sistem içinde eğitimlerini teşvik edici tedbirler getirilmiştir.

Askerlik çağına geldiği halde eğitimini tamamlayamamış olan çırakların askere alınması, çıraklık dönemi sonuna kadar tecil edilebilmektedir.

e. Çıraklara ve işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere, işletmeler tarafından yaşlarına uygun asgari ücretin %30’ undan az olmamak üzere aylık ücret ödenmektedir.

f. Çıraklar ve öğrenciler iş kazaları, meslek hastalıkları ve hastalıklara karşı Bakanlığımızca sigorta ettirilmekte ve sigorta primleri Bakanlığımızca karşılanmaktadır. Böylece, meslek öğrenimi sırasında çırak ve meslek lisesi öğrencileri sosyal güvenceye kavuşturulmuştur.

g. Aday çırak, çırak ve işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere işletmelerce her yıl tatil aylarında bir ay ücretli izin; ayrıca, mazeretleri okul müdürlüğünce kabul edilen öğrencilere bir aya kadar da ücretsiz izin verilebilmektedir.

h. Çıraklık ve örgün eğitim sistemleri arasında yatay ve dikey geçişlere imkan verilmiştir.

ı. 50 ve daha fazla işçi çalıştıran ve Bakanlıkça işletmelerde mesleki eğitim kapsamına alındığı halde beceri eğitimi yaptırmayan işletmeler; beceri eğitimi yaptırması gereken her öğrenci için eğitim süresince her ay 18 yaşını bitirenlere ödenen asgari ücretin 2/3’ ünü fon hesabına, “mesleki eğitime katılma payı” olarak ödemekle yükümlü kılınmışlardır.

i. Ustalık belgesine sahip olanlara veya bu belgeye sahip olanları iş yerinde çalıştıranlara bağımsız olarak iş yeri açma izni verilmektedir.

İş yeri açmaya izin veren merciler, iş yeri açmak isteyenlerden “ustalık belgesi” istemek zorundadırlar.

j. Ustalık yeterliliğini kazanmış olanlardan Bakanlığımızca açılan iş pedagojisi kurslarını başarıyla tamamlayanlara “Usta Öğreticilik Belgesi” verilmektedir. Usta öğretici belgesine haiz olanlar kendi meslek alanlarında çırak yetiştirebilmekte veya işletmelerde meslek eğitimi gören meslek lisesi öğrencilerinin eğitiminde görev alabilmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim sisteminin, ülkemiz şartlarına uygun olarak geliştirilmesi amacı ile çıkarılan 3308 sayılı “Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu” ile mesleki ve teknik eğitime reform niteliğinde yenilikler getirilmiş olup bu Kanun ile öğrencilerimizin meslek eğitimlerini okul ve endüstrinin işbirliği içinde gerçekleştireceği bir sistem kurulmuştur.

İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasında; IX. sınıf öğrenimini başarı ile tamamlayan öğrenciler, X. sınıftan itibaren teorik eğitimlerini haftada iki gün okulda, uygulamalı derslerinin eğitimleri ise, haftada üç gün işletmede yapmaktadır.

İşletmelerde meslek eğitimi; yeni hazırlanmış olan öğretim programlarına göre yapılmaktadır. Bu eğitimde, iş pedagojisi öğrenimi görmüş eğitim personeli işletmelerce, koordinatörlük yapacak öğretmen ve yöneticiler de okul müdürlüklerince görevlendirilmektedir.

Uygulamalı dersler gerçek bir laboratuvar kabul edilen iş yerlerinde, eğitim-öğretim tekniklerine uygun olarak yapılmaktadır.

Böylece öğrenciler; iş birliği, ekip halinde çalışma, bağımsız iş yapabilme gibi tavır ve mesleki alışkanlıkları kazanmaktadırlar(MEB, 1990, s.228).

3308 Sayılı Yasayla Çırak Öğrencilerin Ve İşverenlerin Görev Ve Sorumlulukları»

İşveren Ve Vekilinin Görev Ve Sorumlulukları

1. Aday çırak ve çırağın;

a. Millî, ahlâkî, insanî ve manevî değerlerinin geliştirilmesine yardımcı olmak,

b. Pratik eğitimini eksiksiz yapmasını sağlayarak aday çırakları çıraklığa, çırakları kalfalığa hazırlamak,

c. En iyi şekilde yetiştirilmesi için, mümkün olan özeni göstermek, bu maksatla diğer ilgililerle sıkı bir işbirliği içinde çalışmak,

d. İzin, hastalık ve diğer sebeplerle olan devamsızlığını ilgili meslekî eğitim merkezi müdürlüğüne bildirmek,

e. Pratik eğitiminden sorumlu olacak usta öğretici görevlendirmek,

f. Pratik eğitimle ilgili malzemeleri sağlamak,

g. Sözleşmesinde belirtilen şartlara uymak, ücret ve sosyal yardımlarını zamanında vermek.

2. Aday çırak ve çırağa her yıl teorik eğitimi yapıldığı zamanlar dışında bir ay ücretli izin vermek.

3. Teorik eğitime devam etmesini sağlamak için merkez müdürlüğüne belirlenecek programa uygun olarak aday çırak ve çırağa haftada bir gün ücretli izin vermek veya teorik eğitimin işyerinde yapılması halinde aday çırak ve çırağı teorik eğitim süresince ücretli izinli saymak.

4. Özel olarak aday çırağın;

a. İlgi ve istidadına uygun meslek seçimi yapmasına yardımcı olmak,

b. İş hayatı şartlarına uyumunu sağlamak ve çalışmayı sevmesine yardımcı olmak,

Aday Çırak Ve Çırakların Görev Ve Sorumlulukları

1. Kendisine verilen işleri dikkat ve özenle severek yapmak.
2. Pratik ve teorik eğitimine düzenli şekilde devam etmek ve sınavlarına girmek.
3. İşyerine ait olup kendisine emanet edilen ticari ve meslekî sır ve özelliklere saygı göstermek ve bu konuları başkalarına aktarmamak.
4. İşyerine ait makine, araç ve gereçleri korumak.
5. Aday çırak ve çıraklık sözleşmesinde belirtilen hususlara uymak.

4702 Sayılı Kanunun Eğitim Sistemimize Getirdiği Reform Niteliğindeki Yeni Düzenlemeler

1-Öğrenci, usta öğretici ve işletmelerde meslek eğitim kavramları yeniden tanımlanarak kapsamı genişletilmiştir.

2-Ortaöğretim, mesleki ve teknik eğitim ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılacaktır.

3-Mesleki ve teknik orta öğretim ve yüksek öğretim programlarının bütünlüğü ve devamlılığı esasına dayalı olmak üzere, mesleki ve teknik orta öğretimi bitiren öğrenciler, istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya en yakın programların uygulandığı meslek yüksek okullarına sınavsız olarak devam edebileceklerdir.

Meslek yüksek okuluna devam ederek mezun olan öğrencilerin yüzde 10'undan az olmamak üzere ayrılan kontenjanlara göre alanlarındaki lisans programlarına dikey geçiş yapmaları sağlanacaktır.

4-Meslek Lisesi mezunları, bir yıl çalışma zorunluluğu olmadan doğrudan ustalık sınavlarına girebilecektir.

5-Mesleki Eğitim Kurulunun aldığı kararlar ayrıca bir onaya gerek kalmaksızın Bakanlık ve ilgili meslek kuruluşlarınca yürütülecektir.

6- Beceri Eğitimi Yaygınlaşacak

7-İşyerleri, Sadece Mesleki Eğitim Görenleri İstihdam Edebilecek

8- Mesleki Eğitimin Denetimine Sektör de Katılacak

9-Eğitime Katkı Payı Uygulaması 2010'a Kadar Uzatıldı bu yasa ile tahsil edilecek katkı payları ortaöğretim giderlerinde de kullanılacaktır (Sağcan, 2006, s.10).

Aday Çırak ve Çırakların Eğitimi

Kayıt Kabul Şartları

Aday çırak ve çırakların kayıtları, Çıraklık Eğitimi Yönetmeliği'ne göre, her yıl temmuz, ağustos ve eylül ayları ile ocak ayı olmak üzere iki dönemde, çalışma takviminde belirtilen tarihler arasında yapılır.

Çalışma takvimi her yılın haziran ayında ilde kurulan bir komisyon tarafından hazırlanır. "İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu" sekretarya görevini yürüten çıraklık eğitimi merkezi müdürü, çalışma takvimini hazırlayan komisyonun tabii üyesidir. Hazırlanan çalışma takvimi, "İl Çıraklık Mesleki Eğitim Kurulu"nın görüşü alındıktan sonra, valiliğin onayı ile yürürlüğe girer.

Çıraklık Eğitimi Yönetmeliği'nin 8. maddesi gereği, çıraklık eğitimi ile ilgili tanıtma, kayıt, kabul, imtihan ve diğer konular mahalli yayın araçları ile ilgililere duyurulur.

Çırak sözleşmesi yapmak hakkına sahip olanlar, en yakın çıraklık eğitimi merkezinden alacakları 4 suret sözleşmeyi doldurur. (Taraflarca imzalanan sözleşme işyerinin bağlı bulunduğu meslek odasına onaylanır ve çıraklık eğitimi merkezi müdürlüğüne çırağın kaydı yaptırılır. Kayıtlarda, aday çırak ve çırak öğrenci kayıt başvuru zarfı kullanılır.

Kayıt yapılan çırağın okulda bulunacağı gün ve saatin bir pusulaya yazılarak kendisine verilmesi ileride meydana gelebilecek karışıklığı önler.

Aday çırak ve çırağın çıraklık sözleşmesi yapabilmesi için Çıraklık Eğitimi Yönetmeliği'nin ilgili maddelerindeki şartları taşıması gerekir.

3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun 15. maddesi gereğince, bir işyerinde aday çırak ve çırakların pratik eğitimini yürütmek için usta öğretici bulundurulması şarttır.

Çıraklık eğitiminde en önemli ilke çırakların eğitime alınmasıdır. Bu nedenle; işyerlerinde usta öğretici belgesine sahip ustanın bulunmaması halinde, ustalık belgesine sahip veya bu belgeyi alabilme şartını taşıyan ustaların bulunduğu iş yerlerinin yaptığı çıraklık sözleşmeleri kabul edilebilir.

Bu durumda olan ustaların, öğretim yılı içinde açılacak ilk "usta öğreticilerin eğitimi için iş pedagojisi kursu"na alınmaları sağlanır.

Sözleşme Yapılması ve Eğitime Alınma

Bir işyerinin çıraklık sözleşmesi yaparak çırak çalıştırabilmesi için aşağıdaki şartları taşıması gerekir:

— İş yerinde yapılan iş ve işlemlerin kanun kapsamında olan bir mesleği içeriyor olması,

— İş yerinde usta öğreticilik, ustalık belgesi veya ustalık belgesi almaya hak kazanmış elemanın bulunması,

— İş yerinin bir meslek kuruluşunun üyesi olması.

Çıraklık sözleşmesi yapan çıraklardan aşağıdaki belgeler istenir:

1- Meslek odası tarafından onaylanmış 4 adet sözleşme,

2- Nüfus cüzdanının aslı veya noterden onaylı fotokopisi (Kayıt sırasında çırağın doğum tarihine dikkat edilmelidir.),

3- Öğrenim belgesinin aslı (Diplomanın veya öğrenim belgesinin aslı görüldükten sonra fotokopisi çıraklık eğitimi merkezi müdürlüklerince onaylanarak aslı çırağa iade edilir.),

4- Çırağın mesleğe girmesinde sakınca olmadığını gösterir sağlık raporu (Rapor, sağlık ocakları, hükümet tabiplikleri, S.S.K. hastaneleri, Devlet hastaneleri

ve benzeri resmi hüviyeti bulunan sağlık kuruluşlarında görevli hekimlerden herhangi birinin onayını taşımalıdır.),

5- Çırağın yanında çalışacağı ustanın "usta öğreticilik belgesinin fotokopisi (Usta öğretici belgesi bulunmaması halinde ustalık belgesi fotokopisi, ustalık belgesi yoksa ustalık belgesini doğrudan almaya hak kazandığına dair belgenin fotokopisi kabul edilir.),

6- İkametgâh belgesi (Mahalle muhtarından onaylı),

7- Yeterli sayıda vesikalık fotoğraf (Çıraklık sözleşmelerine yapıştırılan 4 adet vesikalık fotoğrafta dahil olmak üzere 10 adet fotoğraf yeterlidir).

Teorik ve Pratik Eğitim

3308 sayılı Kanunu'nun 14. maddesi gereği çıraklığa bir deneme dönemiyle başlanır. Deneme dönemi bütün meslek dalları için Bakanlığımızca 2 ay olarak belirlenmiştir. (Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'nün 15.09.1986 tarih ve 6334 sayılı genelgesi.) Çıraklık sözleşmesinin ilgili bölümüne bu süre yazılır.

Deneme döneminin bitiminden sonra taraflar on gün içinde ilgili çıraklık eğitimi merkezi müdürlüğüne başvurmadığı takdirde, çıraklık sözleşmesi kesinleşir. Bu dönem çıraklık süresinden sayılır. Çırağa bu dönemde ücret ödenir.

Aday çıraklıktan çıraklığa geçenler, deneme dönemini tamamlamış sayılırlar. 3308 sayılı Kanunu'nun 12. maddesine göre aday çırak ve çırakların eğitimi teorik ve pratik eğitim olmak üzere iki bölümden meydana gelir.

Teorik Eğitim

Teorik eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı çıraklık eğitimi merkezleriyle Bakanlığın uygun göreceği kurum ve kuruluşlarda, pratik eğitim ise iş yerlerinde yapılır.

Durumu uygun olan işyerlerinde, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan izin almak koşulu ile derslik açılarak çırakların teorik eğitimi yapılabilir. Ancak bu tür işyerlerinde açılan sınıflar çıraklık eğitimi merkezi müdürlüğünün sınıfı olarak kabul edilir.

Eğitim ile ilgili öğretmenlerin görevlendirilmesi, çırak öğrencilerin sigorta primlerinin ödenmesi gibi her türlü iş ve işlemler ile eğitimin denetimi, ilgili çıraklık eğitimi merkezi müdürlüğünce yapılır.

3308 sayılı Kanunun 12. maddesi gereğince, aday çırak ve çıraklar, haftada 8 saatten az 10 saatten fazla olmamak üzere teorik eğitime katılırlar. Teorik eğitim pazar hariç her gün ve mesai saatleri içinde yapılır.

Teorik eğitimde Bakanlıkça hazırlanan müfredat programı işlenir. Teknolojide meydana gelen gelişmeler ilgili konular, merkez müdürünün onayı ile müfredat programına ilave edilebilir. Bu konular öğretmenin yıllık planında gösterilir.

3308 sayılı Kanunun 14. maddesi uyarınca, çıraklık eğitimi uygulama kapsamında bulunan meslek dallarının süresi mesleğin özelliğine göre 3–4 yıldır. 3308 sayılı Kanun'a göre bu süre kesintisiz olarak devam eder.

Teorik eğitimin başlama ve bitiş tarihleri, çalışma takviminde belirtilir. Çalışma takviminin hazırlanmasında meslek odalarının görüşü alınır.

Ortaokul mezunu çırak öğrenciler genel bilgi derslerinden muaf tutulurlar.

Ancak bu öğrencilerin tüm derslere devamı zorunludur.

Çıraklık Eğitimi Yönetmeliği'nin 23. maddesine göre, aday çırak ve çıraklar için açılacak her sınıfta ortalama 30 öğrenci bulunur. Bu sayı 35'ten fazla 12'den az olamaz. Zorunlu hallerde mülki amirin izni ile bu sayı 8 kişiye kadar düşebilir:

Ancak eğitim başladıktan sonra sınıf mevcudunun 8'in altına düşmesi halinde eğitim devam eder. Öğretmen ve dersane sayısının yeterli olmadığı durumlarda sınıftaki en fazla öğrenci sayısı merkez müdürlüğünce tespit edilir.

İl ve ilçelerde çıraklık sözleşmesi yaparak, çıraklık eğitimi merkezlerine kaydı yapılan aday çırak ve çırakların bir meslek dalında sayılarının sınıf teşkil edecek rakamı bulmaması halinde:

1. Özellikle bir ana meslek alanına ait branşların benzer ortak dersleri birleştirilmek suretiyle eğitimin tamamlanmasına çalışılır. Ayrıca yoğunlaştırılmış eğitim uygulanması ile teorik eğitimin tamamlanması sağlanabilir.

Yıllık ders programı her branşın benzer derslerinin ortak yönleri dikkate alınarak birbirini tamamlayacak biçimde ve ana meslek dalının amaçları göz önünde bulundurularak hazırlanır.

2. Sınıf oluşturulamadığı için eğitime alınamayan çıraklar, ulaşım ve eğitim imkânı bulunan çıraklık eğitimi merkezlerine nakledilir.

3. İldeki ve ilçelerdeki çıraklık eğitimi merkezlerinde sınıf oluşturamayan çırakların sayısı belirlenir. Her yılın eylül ayında çıraklık ve mesleki eğitimden sorumlu milli eğitim müdür yardımcısının başkanlığında yapılan toplantıda konu görüşülerek çırakların hangi merkeze gönderileceği kararlaştırılır.

Aday çırak ve çırakların deneme imtihanları çıraklık eğitimi merkezleri çalışma takviminde belirtilen tarihlerde her dönemde bir kez yapılır. Deneme imtihanı sonuçları, imtihanların bitiminden sonra en geç 1 hafta içerisinde ilgililere teslim edilir.

Deneme imtihanı sonuçları aday çırak değerlendirme defterleri ile çırak öğrenci değerlendirme ve kütük defterlerine işlenir.

Öğretmenler işledikleri konuların hangi ölçüde öğrenildiğini belirlemek üzere yazılı, sözlü ve uygulamalı imtihan yapabilirler. Özel not defteri tutabilirler. Ancak, bu değerlendirmeler çırak deneme imtihanına hazırlamaya yönelik olup, deneme imtihanlarının sonuçlarını etkilemez.

Deneme imtihanlarına mazeretsiz olarak katılmayan aday çırak ve çıraklara "0" (sıfır) not verilir. Ancak bir üst sınıfa devam etmeleri sağlanır. Çıraklık eğitiminde ilgili mevzuat yıl tekrarı imkân tanımadığından, yıl içinde yapılmakta olan deneme imtihanlarında alınan notlar, çırakın başarı durumunu göstermesi

bakımından değer taşır. Deneme imtihanları çırak öğrencilerin çoğunluğu tarafından iyi anlaşılmamış olan konuların tespiti ile bu konuların pekiştirilmesini sağlama amacına yönelik bulunmaktadır.

Pratik Eğitim

Aday ırak ve çıraklar, ıraklık Eğitimi Yönetmeliği'nin 24. maddesine göre; mesleğin özelliği dikkate alınarak Bakanlıkça hazırlanan eğitim programları doğrultusunda yılda 11 ay süre ile pratik eğitim yaparlar. Bu eğitimlerin usta öğretici nezaretinde yapılması gerekmektedir.

Aday ırak ve çıraklar 1475 sayılı İş Kanunu'nun 69. maddesi ile hükme bağlanan gece çalışma yasağı göz önünde bulundurulmak suretiyle iş yerlerindeki çalışma saatlerine uygun olarak çalışırlar.

Çırakların meslekleriyle ilgili bütün temel işlemleri öğrenmeleri esastır. Çırağın ıraklık dönemi içinde yapmadığı anlaşılan temel işlemleri tamamlaması için merkez müdürlüğünce gerekli tedbirler alınır. Eksik kalan pratik eğitim başka iş yerlerinde veya atölyeler ya da durumu uygun ıraklık eğitimi merkezlerinde tamamlatılır.

Eğitime Devamın İzlenmesi

Teorik Eğitime Devamsızlık

Aday ırak ve çırak öğrenciler teorik ve pratik eğitim çalışmalarına düzenli olarak devam etmek zorundadırlar.

Aday ırak ve çırak öğrencilerin teorik eğitime devamsızlıkları, her yarıyıl (dönem) ve her ders için ayrı ayrı tutulur. Aşağıda belirtilen mazeretler dışında bir dönem içindeki devamsızlık, her ders için bir haftalık ders saatinin dört katından fazla olamaz.

Hastalık, yangın, deprem, doğal afetler, anne, baba veya kardeşlerden birinin ölümü gibi devamsızlığı gerektiren durumlarda, devamsızlık süresinden fazla devamsızlığı bulunan aday çırak ve çırak öğrenciler mazeret izinli sayılırlar.

Mazeretli izin süresinin iki ayı geçtiği durumlarda bu süre, çıraklık süresine eklenir. Mazeretli izinli sayıldıkları sürede çıraklık sözleşmeleri fesih edilmez ve hastalık sigortası primlerinin ödenmesine devam edilir. (Milli Eğitim Bakanlığı'nın 14.11.1991 tarih ve Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü 324. 1. Çır. Eğt. Şb. Md. 1589–8972 sayılı Genelgesi.)

Çıraklık sisteminde devamsızlık ciddi bir sorun olarak görülmeli, sanayi ile işbirliği yapan öğretmenler bu konuda aktif görev yüklenmelidir.

İş yerine Devamsızlık

Aday çırak ve çırakların pratik eğitimleri sırasında yapacakları devamsızlık iş yerince tespit edilir. İş yeri yetkilileri her aday çırak ve çırak öğrenci için aylık devamsızlık formu doldururlar.

Bu formlar en geç ait olduğu ayı takip eden ayın 10. gününe kadar ilgili merkez müdürlüğüne iş yerinden alınır. Aday çırak ve çırak öğrencilerin habersiz olarak yaptıkları aralıksız üç günü aşan devamsızlıkları en geç 7 gün içinde iş yeri ilgililerince merkez müdürlüğüne bildirilir.

Aday çırak ve çırakların pratik eğitimleri sırasında, bir yıl içinde sağlık raporuna dayalı hastalık ve yıllık izin dışında olmak ve iş yerince uygun görülmek kaydıyla 15 iş gününü geçmeyen devamsızlıklarına müsaade edilebilir.

Pratik eğitim sırasındaki devamsızlığın hesaplanmasında her yılın eylül ayının son pazartesi günü başlangıç olarak alınır. İşyerleri, çıraklarına her yıl vermekle, yükümlü oldukları 1 aylık ücretli izin dışında, teorik eğitimin yapılmadığı aylarda, merkez müdürlüğünün görüşünü alarak 1 ay mazeret izni verilebilir. (3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu Md. 26).

Çıraklık Sözleşmesinin Feshedileceği Durumlar

Çıraklık sözleşmesi; çırağın sözleşme süresi içinde reşit olması halinde çırağın rızasıyla, iş yeri sahibinin değişmesi halinde, yeni iş yeri sahibi aynı mesleği sürdürüyorsa rızasıyla devam eder. Aynı mesleği sürdürmüyorsa sözleşme feshedilir. Fesih halinde çırağın önceki çalışmaları geçerli olup; yeni yapacağı çıraklık sözleşmesi ile çıraklık statüsünü devam ettirerek çıraklık süresini ve eğitimini tamamlar. (3308 sayılı Kanun Md. 13)

Aday çırak, çırak öğrenci ve iş yeri sahibinin çıraklık sözleşmesini feshetmelerinin esas ve usulleri, Milli Eğitim Bakanlığı'na düzenlenen model çıraklık formlarında yer almıştır.

Çıraklık sözleşmesinin feshinde tereddüde düşülen durumlarda, konu “İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu”na götürülebilir.

Çıraklık sözleşmesinin fesih nedenleri sözleşmede yer almaktadır. Belirtilen hükümler doğrultusunda hareket edilmelidir.

Çırak Öğrencilerin Nakil İşlemleri

İş yerinin kapanması veya 2 aydan fazla olan sürelerde faaliyetini tatil etmesi, işverenin çıraklık sözleşmesini usulüne aykırı feshetmesi veya çırak, veli veya vasisinin haklı nedenlerle sözleşmeyi feshetmesi, çırağın ikametgâhının uzak bir yere taşınması gibi nedenlerle, çıraklar Çıraklık Eğitimi Yönetmeliği'nin 22. maddesine göre 2 ay içinde yeni bir iş yeri ile sözleşme yapmak zorundadır. Bu durumda olanlar iki aylık süre içinde isterlerse teorik eğitime devam edebilirler. Ancak 2 ay içinde yeni sözleşme yapamayanların sözleşmeleri feshedilir. Haklı nedenlerle işten ayrıldıktan sonra geçen iki aylık süre içinde bu gibilerin hastalık sigortası primleri, kayıtlı bulundukları merkez müdürlüklerince ödenir.

Aday çırak ve çırak öğrencilerden sözleşme yaptığı yeni iş yeri başka bir mahalde bulunanlar, bu mahaldeki çıraklık eğitimi merkezine nakledilir. Çıraklık sözleşmeleri ile nakil ve durum belgesi kayıt işleminin yapıldığı çıraklık eğitimi merkezi müdürlüğüne gönderilir.

Nakil belgesinde öğrencinin yıllara göre deneme sınav notları ile, halen devam ettiği eğitim yılına ait devam devamsızlık durumu işlenir.

Nakil belgesini alan öğrenci, naklen gideceği yerde en geç iki ay içinde mesleği ile ilgili bir işyeri ile sözleşme yapmak zorundadır. Bu süre içinde yeni sözleşme yapmayanların eski çıraklık sözleşmeleri feshedilir.

Çırak Öğrencilerin Askerlik İşlemleri

Milli Savunma Bakanlığı'nın 30 Mayıs 1995 tarih ve 440-68-95/Er İşl.Ş.Öğrc.İşl.Ks. sayılı emirleri ile çırak öğrencilerin tecil işlemleri ile ilgili esas ve usuller yeniden belirlenmiştir.

Bu konuda öğrencilere yapılacak açıklama doğrultusunda, tecil işlemleri için doldurulacak “Kurs Erteleme Belgesi” her yıl 1 Temmuz -31 Ekim tarihleri arasında 2 nüsha doldurularak ilgili askerlik şubelerine gönderilir.

Kalfalık imtihanında başarılı olan çıraklarla, yer veya öğretmen bulunmaması gibi benzer nedenlerle eğitime alınamayan çırakların askerlik tecili yapılmaz.

Okul-Sanayi İşbirliği

Çalışma Esasları

86/10340 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ekinde belirlenen Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen ve yöneticilerinin ücretli ders saatlerine dair esasların 20. maddesine göre; çıraklık eğitimi merkezlerinde görevli müdür yardımcısı ve öğretmenlerin, çırakın işyerindeki uygulamalı eğitimini izlemek, programa uygunluğunu ve sistemin işyerlerindeki işlerliğini sağlamak, mesleki rehberlikte bulunmak üzere yapılan bu görevler ders görevi sayılmakta, ders dağıtım çizelgelerinde bu görevin “sanayi ile işbirliği” adı altında gösterileceği, bu tür görevlendirmelerde, “zorunlu ve isteğe bağlı, ek ders saatleri”, toplamının içinde almak kaydıyla müdür yardımcılarına haftada 12 saat, öğretmenlere haftada 24 saate kadar ücretle ek ders görevi verilebileceği belirtilmektedir.

Sanayi ile işbirliği görevi, atölye ve meslek dersi öğretmenlerine, çırak ve kalfalara çalıştıkları iş yerlerinde rehberlik yapmak üzere verilebilecektir.

Bu görev merkez müdürlüğünce yapılacak bir planlama çerçevesinde uygun görülen atölye ve meslek dersi öğretmenlerine verilecektir.

1. M.E.B. Personel ‘Genel Müdürlüğü’nün Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’ne hitaben yazdığı 13.03.1992 tarih ve 39694 sayılı yazısında belirtildiği gibi sanayi ile işbirliği dersleri, haftalık ders saatlerini dolduramayan öğretmenlere, öncelikle aylık karşılığı verilecek; maaş karşılığı ders saati tamamlandıktan sonra zorunlu ve isteğe bağlı ek ders saatleri içinde kalmak kaydıyla ücretli ders olarak verilebilecektir. (Sanayi ile işbirliği dersi 24 saati aşmayacaktır.)

2. Bakanlığımız Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’nün 19.07.1993 tarih ve 5408 sayılı Genelgesi gereği yönetici ve meslek dersi öğretmenlerine sanayi ile işbirliği dersi öncelikle kendi branşlarında veya branşlarının dahil olduğu ana meslek grubunda yer alan diğer meslek dallarında verilecektir.

Ancak;

Yüksek öğrenim kurumlarında öğretmen yetiştirme programı açılmayan mesleklerde, bu görev merkez müdürlüğünce uygun görülecek branşlardaki atölye ve meslek dersi öğretmenlerine veya müdür yardımcılara verilir.

3. Öğretmenler sanayi ile işbirliği görevini, çırak ve kalfaların iş yerlerindeki çalışmalarını aşağıdaki amaçlar doğrultusunda yürütürler:

- Çırağın işyerindeki uygulamalı eğitimini izlemek ve programa uygunluğunu sağlamak.
- Çıraklık eğitimi sisteminin işlerliğini sağlamak.
- Mesleki rehberlikte bulunmak.

Çıraklık Eğitimi Yönetmeliği’nin 26. maddesinde: “Çırakların meslekleri ile ilgili bütün temel işlemleri öğrenmeleri esastır. Çırağın çıraklık dönemi içinde yapamadığı anlaşılan temel işlemleri tamamlaması için merkez müdürlüğünce gerekli tedbirler alınır. Noksan kalan pratik eğitim başka iş yerlerinde veya atölyelerde tamamlattırılabilir.” denilmektedir.

Bu amaçla sanayi ile işbirliği görevi olan öğretmenler, pratik eğitim programı ile iş yerlerinde yapılan iş ve işlemler arasında, uyumu sağlayıcı rehberlikte bulunmalıdır.

Öğretmenler iş yerlerindeki makine ve teçhizat yetersizliği sebebiyle çırağın eksik kalan pratik eğitimini tamamlaması amacıyla yürütülecek işletmeler üstü eğitim faaliyetlerine esas teşkil etmek üzere dönem sonlarında hazırlayacakları raporları merkez müdürlüğüne teslim ederler. Bu raporlar yılsonunda yapılacak zümre öğretmenler kurulunda görüşülür.

Merkez müdürlüğü, bu toplantıda tespit edeceği konulardaki işletmeler üstü eğitim faaliyetini, merkez ve çevre imkânlarının elverişli olması halinde uygular.

Her iş yeri, Kanunun kendilerine sağladığı faydaları ve yükümlülükleri bilmelidir. Sistemle ilgili uygulamalar iş yerlerine anlatılmalı bu husustaki tereddütleri giderilmelidir.

Örgün öğretim dışında kalan çırağın merkeze devamının sağlanması, tutum ve davranışlarındaki olumsuzluğun giderilmesi, kendilerinin topluma uyum sağlayacak üretken, iyi bir yurttaş olarak yetiştirilmesi okul sanayi işbirliği görevi olan öğretmenlerin titiz çalışmalarına bağlıdır.

Özellikle küçük işletmelerde uygulanan teknolojinin geliştirilmesinde sanayi ile iş birliği görevi olan öğretmenler etkin olabilirler. Büyük sanayi işletmeleri öğretmenlerimizin bilgi ve görgülerinin gelişmesine katkı sağlarlar. Öğretmenler gelişmiş teknolojiyi uygulayan iş yerlerinden küçük işletmelere belli ölçülerde bilgi transferi yapabilirler. Belirtilen hedeflere ulaşabilmek için sanayi ile iş birliği dersi olan öğretmenlerin bir sistem bütünlüğü içerisinde görev yapmaları zorunludur.

Sanayi ile İş Birliği Uygulamasında Kullanılan Formlar

1. Her iş yeri için öğretmenler tarafından form düzenlenecek, bu formda aşağıdaki bilgiler bulunacaktır.

İş yerinin unvanı ve adresi,

İş yerinin telefon numarası,

İşyerinde çalışan çıraklardan sorumlu usta ve usta öğreticilerin ad ve soyadlar›, belge numaralar›,

İş yeri yetkilisinin adı soyadı,

Çalışan çırakların;

Ad ve soyadlar›,

Meslek dallar›, s›n›f› ve numaras›.

2. İş yeri devam devamsızlık formu,

3. Okula devam devamsızlık formu,

4. Okula geç geldiği günleri belirten form,

5. Varsa çırakların davranış bozuklukları ile ilgili bilgileri ihtiva eden form,

6. Uygulamada programa göre göremediği iş ve işlemler, vb. bilgiler.

Kalfaların Ustalık Eğitimi

İsteyen kalfalar için ustalık eğitimleri düzenlenir. Kalfaların katılacağı ustalık eğitiminin kapsam ve süresi, Bakanlıkça hazırlanacak programlarda belirlenir. Bu eğitim; çalışma saatleri dışında valilikçe uygun görülecek yerlerde yapılır. Söz konusu eğitim kurum müdürlüğünce hazırlanacak ve valilikçe onaylanacak çalışma takvimine göre düzenlenir.

Ustalık eğitimine kayıt edilen kalfalar, kalfa değerlendirme ve kütük defterine kaydedilir ve bunlar için kalfa kayıt dosyası düzenlenir. İlişği kesilen veya başka bir kuruma nakli yapılan kalfanın durumu, kalfalık belgesinin arkasına ve kalfa değerlendirme ve kütük defterindeki açıklama bölümüne yazılır.

Ustalık eğitiminde teorik eğitimin yanı sıra pratik eğitime devam esastır. Eğitim süresince kayıtlı kalfaların meslekleri ile ilgili bir iş yerinde çalışıp çalışmadıkları ilgili müdürlükçe izlenir. Kalfaların iş yeri değişikliklerinde iki aydan fazla pratik eğitim eksiklikleri, pratik eğitim süresine eklenir. İşinden ayrıldığı belirlenen kalfaların kayıtlar›, iki ay içinde yeni bir iş yerinde çalışmaya başlamamaları durumunda silinir.

Müdürlükçe bir meslek dalında ustalık eğitimine kaydedilen kalfa sayısının sınıf oluşturacak kadar olmaması ya da ustalık eğitiminin çeşitli olanaksızlıklar nedeniyle yapılamaması durumunda, eğitime alınamayan kalfaların kayıtları, eğitim ve ulaşım olanağı bulunan en yakın kuruma nakledilir. Bu konuda, il meslekî eğitim kurulunca gerekli plânlama yapılır.

Bu kalfaların durumu ve meslek dalları itibarıyla sayıları, ilgili müdürlükçe öğretim yılı başlamadan önce il meslekî eğitim kurulunun sekreteryaya görevini yürüten müdürlüğe bildirilir. İl meslekî eğitim kurulu kararıyla başka bir kuruma nakledilemeyecekleri yönünde karar alınması durumunda kalfaların eğitimi, aynı meslek alanı içindeki meslek dallarına ait meslek bilgisi dersleri birleştirilmiş sınıflarda yapılabilir. Birleştirilmiş sınıflarda da eğitime alınamayan kalfalar, beşinci yılın sonunda mesleklerinde beş yıl çalıştıklarını belgelendirmeleri durumunda ustalık sınavlarına katılabilirler.

Ustalık eğitimine kayıt yaptıranların ustalık sınavlarına girebilmeleri için kalfalık belgesinin düzenlendiği tarihten sonra, mesleklerinin özelliğine göre Bakanlıkça belirlenecek süre kadar çalışmış olduklarını belgelendirmeleri ve eğitimi başarı ile tamamlamaları gerekir.

Ustalık eğitimine devam ederken askerlik görevi nedeni ile bu eğitimden ayrılanların askerlik görevi sırasında aynı meslekte yapmış oldukları çalışmalar, pratik eğitim süresine dahil edilmez. Bu gibi durumlarda olanların ustalık sınavlarına girebilmeleri için yarım kalan eğitim süresini tamamlamaları gerekir.

Ustalık eğitimine kayıt yaptırmayan kalfaların ustalık sınavlarına girebilmeleri için meslekleri ile ilgili işlerde en az 5 yıl süre ile çalışmış olduklarını sosyal güvenlik kuruluşlarından alacakları hizmet belgesi ile belgelendirmeleri gerekir.

Meslek kuruluşlarına kayıtlı iş yerlerinde çırak olarak çalışıp kalfa olanlar, aynı iş yerinde en az bir yıl kalfa olarak çalışmak zorundadırlar.

Kalfalar;

a) Zorunlu askerlik hizmeti,

b) İkametini başka il/ilçeye taşıması,

c) Sağlığının mesleğini sürdürmesini olanaksız kılacak şekilde bozulduğunu sağlık raporu ile belgelendirmesi,

d) İş yeri sahibinin gerçek kişi ise ölümü, tüzel kişi ise dağılması veya iş yerinin iki aydan fazla süre ile kapalı bulunması ve benzeri nedenlerle iş yerinden ayrılabilirler (<http://cygm.meb.gov.tr/ciraklikegitimi/index.html>).

Bu kurslarda okutulacak derslerin kapsam ve süreleri Çıraklık ve Mesleki Eğitim kurulunun görüşü alınarak Bakanlıkça tespit edilir. (3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu Md. 27) (Anonim MEB Çıraklık Eğitimi Mevzuatı ve Yönetici Rehberi, 1996: 29).

Ustalık eğitimi kurslarına kayıt yaptıracaklardan:

1. Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmiş kalfalık belgesi bulunmak veya meslek lisesi mezunu olmak,

2. Bir işyerinde kendi mesleğinde çalışıyor olmak, şartları aranır.

3. Eğitime devam eden, 3 yıl kendi mesleğinde çalışan kalfalar eğitim sonunda ustalık sınavına girerler, sınavı başaranlara ustalık belgesi verilen meslek lisesi mezunları doğrudan ustalık sınavına girebildikleri gibi, ustalık eğitimine de devam edebilirler (Sağcan, 2006, s.8).

Ustalık eğitimi kurslarında okutulan derslerin adları ve saatlerine aşağıda yer verilmiştir:

Kalfaların Ustalık Eğitim Programı

DERSLER SÜRE (SAAT)

1. İnsan Sağlığı ve İş Güvenliği 32 Ders saati

2. İş ve İnsan İlişkileri 24 Ders saati

3. İşletme Bilgisi 16 Ders saati

4. Sigorta ve Vergi Mevzuatı 16 Ders saati

5. Çalışma Hukuku 32 Ders saati
6. Ekonomi 24 Ders saati
7. Muhasebe 32 Ders saati
8. İleri Meslek Bilgisi 64 Ders saati

TOPLAM 240 DERS SAATİ

NOT: Kalfalık yeterliliğini kazanmış olup mesleğinde en az 5 yıl çalışmış olanlar ustalık sınavlarına doğrudan katılabilirler (3308 sayılı Kanunun 28. Maddesi)(MEB, 2006, s.1).

Ustaların Usta Öğreticilik Eğitimi

İşyerinde, sanatını çıraklara öğretmekle görevli ustaların katıldığı eğitimidir. Bu eğitimi görmeyen işyeri sahibi veya ustaların yanlarında veya işyerlerinde çırak çalıştırmaları mümkün bulunmamaktadır. Bu eğitimle çırak yetiştirme sorumluluğunu üstlenen ustaların sanatını başkasına iyi bir şekilde öğretme usul ve tekniklerini öğrenmelerini hedeflenmektedir. Bu amaçla hazırlanmış bulunan “İş Pedagojisi Kurs Programı” 40 saat sürelidir (Sağcan, 2006, s.1).

Aday çırak ve çırak çalıştırabilmek için işyerinde usta öğretici bulunması şarttır. (3308 sayılı Kanun Md. 15) Ustalık yeterliliğini kazanmış olanlar bakanlıkça açılacak iş pedagojisi kurslarını başarı ile tamamladıkları takdirde kendilerine usta öğreticilik belgesi verilir. (3308 sayılı Kanun Md. 31)

Çıraklık sisteminin tanıtılmasını sağlamak, işlerliğini hızlandırmak açısından merkezlerin “usta öğreticilik” kurslarına ağırlık vermesi zorunludur. Usta öğreticilik kursları merkezlerin asli görevleri arasındadır.

Bu nedenle "usta öğreticilik kursları" açmak için çıraklık eğitimi merkezi müdürlükleri imkânları zorlamalıdır.

Usta öğreticilik kursları, çıraklık eğitimi merkezi müdürlüğünün öğretim yılı başında yapacağı planlamaya göre yapılır.

Çıraklık eğitimi merkezi müdürlükleri, kurs saatlerini kurs yerlerinde isteklerini dikkate almak suretiyle, belirleyecektir.

Öğretmen yetersizliği, il veya ilçe içinde öğretmen bulunamaması il veya ilçe sınırları içinde ustalık belgesi alanların tamamının usta öğreticilik kursuna katılmış olması vb. nedenlerle her ay usta öğretici kursu açamayan çıraklık eğitimi merkezi müdürlükleri, öğretim yılı sonunda kurs açamama sebeplerini gerekçeli olarak valilik kanalıyla Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bildirecektir.

Usta öğreticilik kurslarının düzenlenmesine ilişkin açıklamalara, Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'nün 19.10.1987 tarih ve 8027 sayılı Genelgesi'nde yer verilmiştir.

Usta Öğreticilik Kurslarına Kayıt Kabul

Usta öğreticilik kurslarına katılacakların; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından verilmiş ustalık veya işyeri açma belgesine sahip olmaları veya bu belgeleri almaya hak kazanmış olmaları gerekmektedir.

Kursa başvuranlar “usta öğreticilerin eğitim, iş pedagojisi kursu kayıt defteri”ne kurs sonunda başarılı olanlar, “usta öğretici belge defteri”ne işlenir.

Kurs sınıfları 12 kişiden az, 35 kişiden fazla olamaz.

Usta Öğreticilik Kurslarında Devam-Takip

Usta öğretici kurslarına devam esas olup, 3 veya 4 saatlik derslere (ünitelere) en fazla 1 saat, 8 saatlik derslere (ünitelere) en fazla 2 saat devamsızlığı olanlar kurs sonunda yapılacak sınavlara alınırlar. Daha fazla devamsızlığı bulunanlar, daha sonra düzenlenecek kurslarda devamsızlık yaptıkları derslere katılmak suretiyle o kursun sonunda sınava alınırlar.

Sınavlarda başarısız olanlar, daha sonra açılacak kurslara katılmak istedikleri takdirde çıraklık eğitimi merkezi müdürlüklerine yazılı olarak başvururlar.

Yeni kursun düzenlenemediği durumlarda başarısız olan usta öğretici adayları kurs sonu sınavından 15 gün sonra tekrar sınava alınırlar. Bu sınavda da başarılı olamayan adaylar yeni kursun açılacağı tarihi beklemek zorundadır.

Başarısızlıktan ötürü kurs tekrarı yapan adaylarda 2. kez herhangi bir belge istenmez. Ustalık belgesi bulunan ve eğitim formasyonu almış olanlara usta öğreticilik belgesi sınavı verilir.

İş Pedagojisi Kurs Programı

ÜNİTE NO

ÜNİTENİN ADI

ÜNİTENİN SÜRESİ (Ders Saati)

1. Çıraklık ve Meslek Eğitimi İlkeleri 4
2. Eğitim Psikolojisi 3
3. Eğitimde İletişim ve İletişim Araçları 4
4. Meslek Analizi ve Öğretim Programlarının Hazırlanması 8
5. Atölye ve Meslek Dersleri Öğretim Metotları 8
6. İş Güvenliği 4
7. İş Kalitesi ve Maliyet İlişkileri 4
8. Öğretimde Ölçme ve Değerlendirme 3
9. Sınav ve Değerlendirme 2

TOPLAM 40(Anonim MEB Çıraklık Eğitimi Mevzuatı ve Yönetici Rehberi, 1996: 29).

Ek.2.Mesleki Eğitim Merkezlerinin Çalışma Takvimi

Ocak

- Gelen giden evrak defterlerinde kayıt numaraları yenilenir.
- Gizli yazılar için ayrı dosya açılır.
- Şubat dönemi "Kalfalık ve Ustalık imtihanları" için hazırlık yapılır.
- İlk veya ikinci hafta koruma derneğinin yıllık olağan genel kurulu yapılır.
- Yılbaşından önce emanete alınan aralık ayı sigorta primi ödenir.
- Çırak ve aday çırak kaydı yapılır.
- Yeni kayıt yaptıranların işe giriş bildirgeleri 30 gün içinde SSK'ya verilir.
- İl çırakların ve Mesleki Eğitim Kurulu yılın ilk olağan toplantısını yapar.
- Okulun onarım veya yeni yapımı için proje ile birlikte keşif özeti bildirilip ödenek istenir.
- Ödenek defterinin altı kapatılarak, yeni mali yıl için tekrar açılır. Avans defteri istenir.
- Çırak veya aday çırakların sigorta primlerinin en geç takip eden ayın sonuna kadar SSK'ya ödenmesi için gerekli işlemler her ay yapılır.
- Tüm personelin "Kademe Terfi İşlemleri" her ay yapılmalıdır.
- Bir önceki yılın emekli kesenekleri emekli sandığına gönderilir.
- 1. yarıyıl pratik eğitim devam çizelgeleri okul idaresine verilir.
- 1. kanaat dönemi notlarının dönem sona ermeden 3 gün önce idareye verilmesi istenir.
- Veremle savaş haftası (ilk pazartesi başlayan hafta) kutlanır.
- Enerji tasarrufu haftası (ikinci pazartesi başlayan hafta) kutlanır.
- Arşivlik yazı ve dosyalar arşive kaldırılır.
- Tüm yönetici ve personelin görev taksimatı yeniden geçirilir.
- Demirbaş ve ambar sayımı yapılır. Demirbaş ve ambar sayım icmalleri çıkarılır. Kullanılmayacak durumda olan eşyaların düşme tutanağı düzenlenir.

Şubat

- Öğretmenler kurulu toplanır.
- Şubat dönemi kalfalık, ustalık imtihanları yapılır.
- Zümre öğretmenler kurulu toplantılar yapılır.
- Disiplin kurulu toplanarak okul yönetimine yardımcı olacak kararlar alınır ve müdürlüğe bildirir.
- Müdür yardımcılar, teknisyenler, memur ve hizmetlilerle toplantılar yapılır. Okulun içerisindeki aksaklıklar gidermek için idari tedbirler alınır.
- Yeni göreve başlayan öğretmenlerin başlama tarihi ertesi gün "Milli Eğitim Müdürlüğü"ne bildirilir. Gerekli formlar ilgili makamlara ulaştırılmak üzere doldurulur.
- Atölye ve laboratuvarların genel durumu kontrol edilir. (Makine şemaları, çalışma yazıları, bakım ve onarım raporları)
- Sınıf ve atölyelerin yeni dönem için bakım ve onarımı yapılarak, eğitime hazır hale getirilir.
- Atölye çırak ve çırak öğrenci kütük defterindeki değişiklikler tamamlanır.

Mart

- Kalfalık-ustalık sınavlarında başarılı olanlar kütüklerden düşülür, dosyalar arşive kaldırılır, belgeler hazırlanır.
- Kalfalık ve ustalık belgesi almaya hak kazananların listeleri çıkarılır.
- "Kalfalık ve Ustalık Belgeleri" yazılarak, kalfalık ve ustalık imtihan sonuçları odalara duyurulur.
- Okul müdürü öğretmenleri dersine girerek denetler.
- Onarım bakım için ödenek gelmişse ihale kanuna göre ihale edilir; form doldurularak bakanlığa bilgi verilir.
- Yeni atanan müdür 15 gün içinde komisyon kurarak A-B-C demirbaş defterine göre devralır.
- Yeşilay haftası (1-7 Mart aras), orman haftası (25-26 Mart) ve kütüphane haftası kutlanır.

- Sivil savunma ve koruyucu güvenlik tedbirleri gözden geçirilir.

Nisan

- İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu yılın 2. olağan toplantısını yapar.
- Döner sermaye işlemleri kontrol edilir.
- Okul ve çevre kontrol edilir. Bahçe düzenlemesine başlanır.
- Sağlık haftası (7-13 nisan aras) ve turizm haftası (15-22 nisan) kutlanır.
- Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu'ndan öğretmenlere ilave ücret ödenmesi için bordrolar hazırlanır, ay sonunda gönderilir.
- Mayıs - haziran - temmuz - ağustos derece terfileri 15 nisana kadar Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bildirilir.

Mayıs

- Haziran dönemi kalfalık - ustalık imtihanları hazırlığı yapılır.
- Deneme imtihanları yapılarak, sonuçlar velilere, işyeri sahiplerine duyurulur.
- Haziran ayında yapılacak öğretmenler kurulu toplantısı gündemi ile birlikte duyurulur.
- Trafik haftası (ilk cumartesi günü başlayan hafta) ve sakatlar haftası (10-16 mayıs) kutlanır.

Haziran

- Öğretmenler kurulu toplanır. İmtihan görevleri tebliğ edilir.
- Kalfalık - Ustalık imtihanları yapılır.
- Yıl içi deneme imtihanları yazılı kağıtları toplanır. Ders kesim raporları öğretmenlerden alınır.
- Tatil bitim tarihi ve yapılacak öğretmenler kurulu toplantı tarihi öğretmenlere yazı ile duyurulur.
- Öğretmenler ev adreslerini ve tatil adreslerini yazılı olarak okul müdürlüğüne verirler.

- Öğretmen ve memurların devam devamsızlıkları toplanır.
- Gençlik kampına gidecek öğrencilerin seçimi yapılır. Aday çırak ve çırak öğrenci kayıtları ile ilgili hazırlıklara başlanır.

Temmuz

- Aday çırak ve çırak öğrenci kayıtları başlar.
- Yeni kayıt yaptıranların işe giriş bildirgeleri 30 gün içinde SSK'ya bildirilir.
- Kalfalık ve ustalık belgesi almaya hak kazananların listeleri çıkarılır.
- Kalfalık ve Ustalık Belgeleri" yazılarak, kalfalık ve ustalık imtihan sonuçları adaylara duyurulur.
- Yurt dışına çıkacak öğretmenlerin 5682 sayılı pasaport kanununun (17 d.) maddesine göre valilikten izin alması gerekir. (T.D.21 04)
- İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu 3. olağan toplantısını yapar.
- Okulun yaz tatili iş planı uygulanır.
- 1 Temmuz tarihi itibarı ile çırak öğrencilerin askerlik erteleme işlemlerine başlanır. (temmuz - ekim ayları)
- Okulun genel temizliği ve bakıcı bakımına devam edilir.

Ağustos

- Aday çırak ve çırak öğrenci kayıtlarına devam edilir.
- Yeni kayıt yaptıran öğrencilerin işe giriş bildirgeleri 30 gün içinde SSK'ya yapılır.
- Öğretmenler kurulu toplanır. Eylül dönemi imtihan görevleri tebliğ edilir.
- Eylül dönemi kalfalık - ustalık imtihanları hazırlığı yapılır.
- Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu'ndan öğretmenlere ilave ücret ödenmesi için bordrolar hazırlanır, ay sonunda gönderilir.
- Eylül - Ekim - Kasım ayları derece terfileri Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bildirilir.
- Yeni belirlenen asgari ücrete göre aday çırak ve çırak öğrenci sigorta primlerinin ödemesine devam edilir.

- Atölyeler ve dershaneler yeni öğretim yılı için okul kaloriferi ve sıhhi tesisatı kontrol edilir. Baca temizletilir.

Eylül

- Eylül dönemi kalfalık ve ustalık imtihanları yapılır.
- Aday çırak ve çırak öğrenci kayıtlarına devam edilir.
- Yeni kayıt yaptıran öğrencilerin işe giriş bildirgeleri 30 gün içinde SSK'ya verilir.
- Okulun açılış tören programı ilgililere hazırlanır.
- Öğretmenlere haftalık ders dağıtım çizelgeleri verilir.
- Ücretli dersler için ücret onayları çıkarılır.
- Ders araç ve gereçler kontrol edilip, onarılır, eğitim-öğretime hazır hale getirilir.
- Pratik eğitim programları usta öğreticiler için hazırlanır. Gelişme takvimi usta öğreticilere duyurulur.

Ekim

- Eylül dönemi imtihanlarında başarılı olanlar kütüklerden düşülür, dosyalar arşivlenir, belgeler düzenlenir.
- İstatistik formları düzenlenerek ilgili makamlara ulaştırılır.
- Öğrenci otobüs pasoları düzenlenir.
- Zümre öğretmenler toplantıları yapılır.
- Yıllık planlar yapılır. Günlük planlar da günü gününe yapmaya devam edilir; istenildiğinde gösterilmek üzere öğretmen dosyasında muhafaza edilir.
- Sportif faaliyetlerle, eğitici kol faaliyetlerine başlanır.
- Kalfalık ve ustalık belgesi almaya hak kazananların listeleri çıkarılır.
- Kalfalık ve ustalık belgeleri yazılarak, kalfalık ve ustalık imtihan sonuçları adaylara duyurulur.
- Disiplin kurulu toplanarak, okul işleyişine yardımcı olacak kararlar alıp okul müdürlüğüne sunulur.

- Sivil savunma dosyası değişiklikleri 4 suret hazırlanarak 3'ü Milli Eğitim M¼d¼rl¼ę¼ne g¼nderilir.
 - Yang¼n araç ve gereçleri kontrol edilerek eksikleri tamamlanır.
 - "29 Ekim Cumhuriyet Bayramı" için ¼ęrenci seçilir. T¼ren hazırlıkları yapılır.
 - "ıraklık ve Meslek Eğitimi Haftası" etkinlikleri yapılır. (ekim ayı 2. hafta)
- Kızılay haftası kutlanır. (29 ekim- 4 kasım)

Kasım

- Ders dağıtım izelgesi 4 n¼sha d¼zenlenir. Genel M¼d¼rl¼ę¼, Milli Eğitim M¼d¼rl¼ę¼'ne g¼nderilir.
- Ders dağıtım çizelgesinde yapılan değişiklikler, değişikliğin yapıldığı haftanın sonunda yukarıda sayılan yerlere g¼nderilir.
- ¼denek durumuna g¼re gerekli harcamalar yapılır.
- Zamanında g¼nderilmeyen t¼m terfi farklar; tahakkuk ettirilir.
- Mesleklere g¼re ilgili odalarla birlikte ¼ęrenci g¼nderen iş yeri sahipleri ve usta ¼ęreticilerle toplantılar yapılır.
- Atat¼rk haftası (10-16 kasım tarihleri arasında) ve 24 kasım ¼ęretmenler G¼n¼ kutlanır.
- K¼t¼k defterlerindeki eksiklikler tamamlanır.
- Okulun elektrik tesisatı ve yangın cihazları, ilgili kişilere kontrol ettirilip rapor muhafaza edilir.

Aralık

- Ocak ayında ¼denen aralık ayı sigorta primi saymanlıkta emanete alınır.
- İdareciler, teknisyenler, memurlar ve yardımcı hizmetler personelinin izin sırası izelgesi hazırlanarak onaylanmak için m¼d¼rl¼k olurlarına sunulur.
- Personel sicil raporları hazırlanarak Milli Eğitim M¼d¼rl¼ę¼'ne g¼nderilir.
- Okulun b¼te planı yapılarak ıraklık ve Yaygın Eğitim Genel M¼d¼rl¼ę¼'ne g¼nderilir.
- Ambar sayımı ve d¼k¼man yapılır.

- Ödenek ve maaş defterleri kapatılarak ödeme evrakları arşivlenir. Avans defteri istenir.

- "İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu" yıllık çalışma raporu Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne gönderilir.

- Sivil Savunma ve koruyucu güvenlik tedbirlerine devam edilir.

-Çıraklık ve Meslek Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu'ndan öğretmenlere ilave ücret ödenmesine esas bordrolar düzenlenir, ay sonunda gönderilir.

- Sayım komisyonunca hammadde malzeme ve gıda maddelerinin sayım yapılr.

Cinslerine göre tasnif edilerek kayıt ve tutanaklar hazırlanarak imzalanır.

- Ocak - şubat - mart - nisan ayı derece terfileri "15 aralık"a kadar Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gönderilir.

- Sicil fişi ve sicil defterleri kontrol edilir.

Ek.3.Anket

SEVGİLİ ÖĞRENCİLER,

Bu anket, sizin çıraklık eğitimine devam ederken karşılaştığınız eğitim problemlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Aşağıdaki sorulara verilmiş olan cevaplardan size uygun olanını işaretleyiniz. Anket formuna vereceğiniz yanıtların gizliliği ve amaç dışı kullanılmayacağı konusunda güvence verip, göstereceğiniz ilgi için önceden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Ayşe DEMİRCİ

1. Cinsiyetiniz?
☐ a. Kız ☐ b. Erkek
2. Yaşınız?
☐ a. 14-15 ☐ b. 16-17 ☐ c. 18-19 ☐ d. 20 ve üstü
3. En son mezun olduğunuz okul?
☐ a. İlkokul
☐ b. İlköğretim (Ortaokul)
☐ c. Ortaöğretim (Lise ve dengi)
4. Çalışmaya kaç yaşında başladınız?
☐ a. 12 ve altı ☐ b. 13-14 ☐ c. 15-16 ☐ d. 17 ve üstü
5. Bu meslekte çalışmaya nasıl başladınız?
☐ a. Kendi kararım
☐ b. Ailemin isteğiyle
☐ c. Arkadaşlarımın teşvikiyle
☐ d. Maddi olanaksızlıklar sebebiyle
6. Seçtiğiniz meslekte çalışmaktan memnun musunuz?
☐ a. Evet ☐ b. Kısmen ☐ c. Hayır
7. Mesleğinizle ilgili bilgi ve becerileri öğrenmenizde size en fazla kim yardımcı oluyor?
☐ a. Öğretmenlerim
☐ b. Arkadaşlarım
☐ c. İş yerindeki çalışanlar
☐ d. Ustam

8. İş yerinizde kaç yıldır çalışmaktasınız?
☐ a. 2 yıl ve daha az ☐ b. 3 yıl ☐ c. 4 yıl ☐ d. 5 yıl ve üstü
9. İş yerinizde günde ortalama kaç saat çalışıyorsunuz?
☐ a. 8 saatten az ☐ b. 8-9 saat ☐ c. 10-11 saat ☐ d. 12 saat ve üstü
10. İş yerinizde size nasıl davranıyorlar?
☐ a. İyi davranıyorlar ☐ b. Kötü davranıyorlar ☐ c. İlgisizler
11. İş yerinizde cezalandırılıyorsanız bu ne şekilde olmaktadır?
☐ a. Azarlama.
☐ b. Dayak atma.
☐ c. Küfretme.
☐ d. Ceza verilmiyor.
☐ e. Diğer (Belirtiniz).....
12. Mesleki becerilerinizi iş yerinizde nasıl geliştiriyorsunuz?
☐ a. Ustamın yaptığı işlemleri izleyip tekrar ederek.
☐ b. İş yerinde çalışan kişilerin yaptıklarını izleyip tekrar ederek.
☐ c. Kitaptan okuyup yaparak.
☐ d. Kendi kendime yaparak (deneme-yanılma yoluyla)
13. İş yeriniz mesleğinizle ilgili bilgi ve becerileri öğretmede yeterli oluyor mu?
☐ a. Evet ☐ b. Kısmen ☐ c. Hayır
14. Cevabınız “KISMEN” veya “HAYIR” ise bunun nedeni nedir?
☐ a. Ustam gerekli bilgi ve becerileri tam anlatamıyor.
☐ b. Okul ile iş yerinde yapılanlar birbiriyle paralel değil.
☐ c. Ustam bu konuda yeterli değil.
☐ d. Diğer (Belirtiniz).....
15. Mesleğinizle ilgili becerilerdeki eksik kalan eğitiminizi mesleki eğitim merkezinizde yapmak ister misiniz?
☐ a. Evet ☐ b. Hayır
16. Ustanızın çıraklık okuluna gitmenizdeki tutumu nedir?
☐ a. Bu konuda herhangi bir şey söylemiyor.
☐ b. Genellikle okula gitmemi istemiyor.
☐ c. Okula gitmem konusunda beni teşvik ediyor.
☐ d. İş yoğunluğuna göre ustamın tutumu değişiyor.
17. Çıraklık eğitimine kaç yaşında başladınız?
☐ a. 14 ☐ b. 15 ☐ c. 16 ☐ d. 17 ☐ e. 18 ve üstü

18. Çıraklık eğitimine neden başlama gereği duyduunuz?
☐ a. Ailem istediği için
☐ b. İş yerim istediği için
☐ c. Kısa zamanda meslek sahibi olmak için
☐ d. Okula gitme imkanım olmadığı için
☐ e. İş yerinden bir gün olsun ayrılmak için
19. Okulunuzda öğrenim görmekten memnun musunuz?
☐ a. Evet ☐ b. Kısmen ☐ c. Hayır
20. Cevabınız “KISMEN” veya “HAYIR” ise bunun nedeni nedir?
☐ a. Çok farklı şeyler öğrenmiyorum.
☐ b. Bana herhangi bir katkısı olduğunu düşünmüyorum.
☐ c. Ustam okula devam etmemi istemiyor.
☐ d. Okul hayatını sevmiyorum
21. Okulunuzda size nasıl davranıyorlar?
☐ a. İyi davranıyorlar ☐ b. Kötü davranıyorlar ☐ c. İlgisizler
22. Okulunuzda cezalandırılıyorsanız bu ne şekilde olmaktadır?
☐ a. Dayak atma.
☐ b. Azarlama.
☐ c. Dersten atma.
☐ d. Ceza verilmiyor.
☐ e. Diğer(Belirtiniz).....
23. Sizce okulunuzdaki eğitim süresi yeterli mi?
☐ a. Süre yeterli ☐ b. Süre uzun ☐ c. Süre kısa
24. Okulunuzda görmekte olduğunuz konular hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
☐ a. Konular işlenirken uygulamalı çalışmalara ağırlık verilmelidir.
☐ b. Meslek derslerine daha çok ağırlık verilmelidir.
☐ c. İlerleyen teknolojiye ayak uydurulmalı ve bunlar hakkında bilgi verilmelidir.
☐ d. Diğer (Belirtiniz).....
25. Okulunuzdaki öğretmenlerinizin mesleki bilgi ve becerileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
☐ a. Bildiklerinin çok azını öğretiyorlar
☐ b. Bu eğitimi daha tecrübeli ve çekirdekten yetişmiş öğretmenler yapmalıdır.
☐ c. Mesleğimizi öğrenmemizde ellerinden gelen bütün gayreti göstermektedirler.
☐ d. Diğer(Belirtiniz).....

26. Okulunuzda yapılan eğitimin mesleğinizi öğrenmede ne derecede yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?
- ☐ a. Çok yeterli.
☐ b. Oldukça yeterli.
☐ c. Kısmen yeterli.
☐ d. Yetersiz.
27. Okulunuzda yapılan eğitimin daha iyi olması için alınması gereken en önemli önlem nedir?
- ☐ a. Mesleki bilgi ve beceri yönünden deneyimli öğretmenlerin görev alması.
☐ b. Teknolojiye uygun araç ve gereçlerin sağlanması.
☐ c. Konulara uygun kitap ve basılı öğretim malzemelerinin hazırlanması.
☐ d. Meslek derslerine ve pratik çalışmalara daha çok ağırlık verilmesi.
28. Okulunuzda derslerinize düzenli olarak devam edebiliyor musunuz?
- ☐ a. Evet ☐ b. Kısmen ☐ c. Hayır
29. Okula haftada kaç gün gelmek istersiniz?
- ☐ a. 1 gün.
☐ b. 2 gün.
☐ c. 3 gün.
☐ d. Hiç gelmek istemiyorum.
☐ e. Diğer (Belirtiniz).....
30. Okulda öğrendiklerinizi iş yerinizde uygulayabiliyor musunuz?
- ☐ a. Evet ☐ b. Kısmen ☐ c. Hayır
31. Okulunuzda branşınızla ilgili tüm işler ve makineler hakkında bilgi veriliyor mu?
- ☐ a. Her zaman ☐ b. İhtiyaç duyduğumuzda ☐ c. Bazen ☐ d. Hiç
32. Çıraklık eğitiminize devam ederken iş yerinizi hiç değiştirdiniz mi?
- ☐ a. Evet ☐ b. Hayır
33. Cevabınız "EVET" ise nedeni nedir?
- ☐ a. Ustamın olumsuz davranışı.
☐ b. Meslek eğitiminin düzenli olmaması.
☐ c. Çalışma şartlarının ağırlığı.
☐ d. İşçi sağlığına önem verilmemesi.
☐ e. Maddi olumsuzluklar (Ücret alamama, düşük ücret vb).
34. Okulunuzda öğretimi yapılan derslere uygun yeterli araç-gereç bulunmakta mıdır?
- ☐ a. Evet ☐ b. Hayır

35. Cevabınız “HAYIR” ise okulunuzda bulunmayan araç-gereçleri temin edebiliyor musunuz?
☐ a. Evet ☐ b. Hayır
36. Cevabınız “HAYIR” ise öğretim malzemelerini temin edememenizin sebebi nedir?
☐ a. Bu malzemeleri alacak maddi imkanım yok.
☐ b. Bu malzemeleri alacak zamanım yok
☐ c. Bu malzemeleri gerekli görmüyorum.
☐ d. Bu malzemeleri okul almadığı için.
37. Okulunuzda rehberlik servisi bulunmakta mıdır?
☐ a. Evet ☐ b. Hayır
38. Cevabınız “EVET” ise bu servisten ne kadar sıklıkla yararlanmaktasınız?
☐ a. Her zaman ☐ b. Genellikle ☐ c. Bazen ☐ d. Hiç
39. Çıraklık eğitiminizi tamamladıktan sonra ileride ne yapmayı düşünüyorsunuz?
☐ a. İş yeri açmayı.
☐ b. Çalışmakta olduğum iş yerimde çalışmaya devam etmeyi.
☐ c. Usta olmayı.
☐ d. Bu mesleği bırakmayı.